

Mokslu Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 13 (722)

Pasitinkame Valstybės dieną

Mieloji mokslo bendruomenė, prieš daugelį amžių susikūrusi Lietuvos valstybė šiandien yra lygiavertė ir lygiateisė Jungtinių Tautų, Europos Sąjungos, Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos (NATO) narė, puoselėjanti demokratiją, taiką, tarptautinę ir žmogaus teises. Švęskime Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) ir Tautiškos giesmės dieną, paliudydami savo istorinę

sąmonę, kūrybingumą ir pagarbą mūsų protėvių sukurtoms, išsaugotoms ir ateities kartoms perduotoms vertybėms. Teprisipildo Jūsų širdys pasididžiavimo jausmo, teži darni pilietinė visuomenė, teauga ir bręsta garbinga Lietuvos valstybė!

Su pagarba
Lietuvos Respublikos Seimo narys doc. dr.
Stasys TUMĖNAS

Tremtinės Dalia Grinkevičiūtės knyga apie Lietuvos gyventojų tremties tragediją pristatyta Lenkijoje (žr. 11 p.)

ŠIAME NUMERYJE

Lietuvos mokslininkų sąjungoje: XVII suvažiavimo apžvalga ● 1–2 p.

Prezidento metinio pranešimo atgarsiai ● 2, 4 p.

Kur veda žmonijos dorovinių pamatų ardymo scenarijai? ● 3 p.

Lietuvos Respublikos Seimo pranešimai ● 3–4 p.

Susigrąžinkime valstybę: Nacionalinio susivienijimo pareiškimas ● 4–5 p.

Universitetų ir kolegijų naujienos ● 5–6 p.

Jaunojo tyrėjo puslapis ● 6–7 p.

Absolventų istorijos ● 7–8 p.

Naujos tyrimų kryptys ● 9–10 p.

Mokslo renginiai, parodos ● 10–11 p.

Stasio Vėlyvio ir Rimutės Rimantienės atminimui ● 12 p.

LIETUVOS MOKSLININKŲ SĄJUNGOJE

Birželio 21 d. įvyko XVII Lietuvos mokslininkų sąjungos suvažiavimas (Lietuvos Respublikos Seimo Konstitucijos salėje, Gedimino pr. 53). Negalėję atvykti Lietuvos mokslininkų sąjungos (LMS) nariai dalyvavo nuotoliniu būdu.

Prieš prasidedant suvažiavimui, įvyko spaudos konferencija, kurioje dalyvavo LMS pirmininkas, Vilniaus universiteto profesorius dr. Dalius Serafinas, vicepirmininkė, Vilniaus Gedimino technikos universiteto doc. dr. Milena Seržantė, „Mokslo Lietuvos“ laikraščio redaktorius Jonas Jasaitis ir grupė LMS veikla besidominčių asmenų bei žiniasklaidos atstovų. Konferencija buvo tiesiogiai transliuojama Seimo interneto svetainėje. Konferenciją vedė Lietuvos Respublikos Seimo narys doc. dr. Stasys Tumėnas.

LMS suvažiavimas buvo transliuojamas tiesiogiai. Jame išryškintos pagrindinės LMS veiklos kryptys. Suvažiavimą pasveikino Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas prof. dr. Gintaras Valinčius, Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininko pavaduotoja, Seimo ir akademinės bendruomenės pirmininkė prof. habil. dr. Vilija Targamadžė, Seimo narys doc. dr. Stasys Tumėnas ir kt.

LMS pirmininko prof. dr. Daliaus Serafino ataskaitoje pažymėta, kad LMS dalyvavo, formuojant Lietuvos mokslo raidą, teikė pasiūlymus Lietuvos Respublikos Prezidentui, Seimui ir Vyriausybei. Kartu su Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimu diskutavo, aptariant ekonomikos ir regioninės politikos, švietimo ir kitus valstybės strategijos klausimus. LMS palaiko glaudžius ryšius su Rusijos užpultos Ukrainos mokslininkais. LMS būstinėje įkurtas Ukrainos mokslininkų, dirbančių Lietuvos universitetuose, veiklos centras, kurio nariai tiesiogiai įsitraukė į LMS veiklą. Centro veiklą kuruoja LMS tarybos narys, Vilniaus universiteto Fizinių ir technologijos mokslų centro vyriausiasis mokslo darbuotojas dr. Vygintas Gontis. Palaikomi ryšiai ir su Ukrainoje dirbančiais mokslininkais, organizuojami bendri

■ Nukelta | 2 p.

Dr. Vygintas Gontis (kairėje) ir LMS pirmininkas, Vilniaus universiteto profesorius Dalius Serafinas (dešinėje) su suvažiavimo dalyvėmis iš Ukrainos

Grupė suvažiavime išrinktos LMS tarybos narių

LIETUVOS MOKSLININKŲ SĄJUNGOJE

■ Atkelta iš 1 p.

Ukrainos ir Lietuvos mokslininkų renginiai, planuojami jungtiniai mokslo projektai. Malonu pažymėti, kad, vykdant bendrą veiklą, su grupe šio centro mokslininkų jau galima bendrauti ir lietuviškai.

LMS suvažiavime konstatuota, kad LMS vis daugiau dėmesio skiria ypač aktualiai, bet labai prieštaringai vertinamai, valstybės strategijos kryptiai – regioninei politikai, darnios regionų raidos krypties įgyvendinimo klausimams, smulkiojo ir vidutinio verslo regionuose plėtotei. LMS telkia mokslininkus ir kitus kūrybingus specialistus paieškai sprendimų, kaip optimaliai panaudoti vietinius žmonių, infrastruktūros ir gamtos išteklius regionų ekonomikai skatinti. Didžiausia kliūtis darniai visų regionų raidai yra atsainus Vyriausybės dėmesys regionams, stoka konkrečių priemonių jų ekonomikai stiprinti.

Toliau taikstytis su abejingumu šiai valstybės raidos sričiai nebegalima. Apie tai liudija ir vis labiau aštrėjančios Lietuvos demografinės problemos. Jokie pavieniai valdžios žingsniai, pavyzdžiui, parama jaunoms šeimoms, įsigyjant būstą, neduos laukiamo rezultato, jei jų nariai negalės

regionuose rasti perspektyvius, šeimos pragyvenimo poreikius atitinkančio darbo ir gyvybiškai svarbių socialinių paslaugų. Didžiausia klaida yra valdžios institucijų įsivaizdavimas, kad atokesni regionai yra tik agrarinio sektoriaus sfera. Regionuose turi būti efektyviai plėtojami pramonės, statybos, transporto ir logistikos, rekreacinių ir kitų paslaugų sektoriai. LMS vien per pastaruosius du dešimtmečius yra atlikusi kompleksinius regionų galimybių tyrimus ir parengusi antropologinę strateginio valdymo metodologiją, kurią taikant galima sparčiai įveikti atokesnių regionų ekonominių ir socialinių sąstingį.

Buvo aptarta jaunųjų mokslininkų situacija. Viešojoje erdvėje vis praslysta tvirtinimai, kad Lietuva tariamai turi pakankamai (ar net per daug) specialistų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, tačiau Europos Sąjungos statistikos duomenys rodo, kad nuo kitų Europos Sąjungos valstybių šioje srityje labai atsiliekame ir šis atsilikimas vis didėja. LMS vicepirmininkė dr. Milena Seržantė pateikė pasiūlymą artimiausiu metu pakeisti doktorantų statusą – iš baigiamosios pakopos studentų į mokslo darbuotojų. Tai atvertų daug platesnes jaunųjų mokslininkų galimy-

bes dalyvauti, prisidedant prie valstybės ūkio ir kultūros pažangos, paskatintų gambiausią jaunimą pasirinkti mokslinio tyrėjo kryptį.

Aptarta ir akademinę karjerą baigusiu mokslininkų, vadinamojo „sidabrinio potencialo“, panaudojimo problema. Tik trys Lietuvos universitetai bando šią itin aktualią problemą dalykiškai spręsti. Tuo tarpu kituose universitetuose ilgus dešimtmečius mokslui atidavę specialistai lieka pamiršti ir su kai kuriais neretai nutraukiami net formalūs ryšiai. Daugelyje užsienio valstybių šis mokslininkų rezervas yra itin vertinamas dėl savo patirties ir sukauptos kompetencijos. Ilgą laiką ir Lietuvoje vyresnio amžiaus sulaukę mokslininkai buvo laikomi akademinės bendruomenės nariais. Tačiau pastaraisiais metais vis labiau įsivyravantis biurokratinis požiūris visiškai nesugeba suvokti profesinę karjerą baigusiu mokslininkų panaudojimo galimybių: neretai šie mokslininkai tarsi išbraukiami iš valstybės išteklių rezervo.

LMS suvažiavime išryškinta galimybė įtraukti šiuos, ypač vertingą patirtį sukauptus tyrėjus, suteikiant jiems afiliuoto mokslininko (dėstytojo, mokslo darbuotojo ir pan.) statusą. Afiliuotam mokslininkui suteikiama galimybė naudotis universiteto

biblioteka, duomenų bazėmis, o kartais ir įranga, susijusia su jų ilgamečių tyrimų sritimis. Metas suprasti, kad šių mokslininkų indėlis yra itin vertingas ir nereikalaujantis jokių papildomų išlaidų. Tai jų mokslinės ir mokslo populiarinimo publikacijos, dalyvavimas, rengiant kasmetinius mokslo renginius ir leidinius, konsultacijos, eksperimentinė patirtis ir kt., kas dabar tarsi pakimba „niekieno“ erdvėje.

Taip pat aptarta ir mokslo pasiekimų sklaidos, t. y. visuomenės informavimo, problema. Dabartinė visuomenė neturi jokio gilesnio supratimo, kuo užsiima Lietuvos mokslininkai, kokie jų pasiekimai ir indėlis į pasaulio mokslą. Todėl nereikia stebėtis, kad mokslo pasiekimai taip vangiai diegiami į valstybės ekonomiką, kad neretai verslas inovacijų ieško užsienyje, net nebandęs pasidomėti, kas šioje srityje sukurta Lietuvoje. Tokios sklaidos būtinybė išryškėja ir stiprinant tarpdisciplininius ryšius, ir ieškant itin svarbių strateginių sprendimų. Neretai inovacijos perkamos JAV, Suomijoje ar kitose Skandinavijos valstybėse, net nepasidomėjus, kas jau sukurta Lietuvoje. Tokios sklaidos tobulinimas padėtų mūsų visuomenei suvokti ir LMS teikiamas galimybes. ■

Lietuvos Respublikos Seimo nario doc. dr. Stasio Tumėno kreipimasis į XVII LMS suvažiavimo dalyvius

Sveikinu Lietuvos mokslininkų sąjungos narius, visus, kurie nuo 1989 metų išskėlė ir įgyvendino svarbiausius Lietuvos mokslininkų sąjungos tikslus, kūrė ir kuria nepriklausomą Lietuvos mokslo sistemą, suprasdami, kad valstybingumas laikosi ir ant patikimos mokslo šakos. Lietuvos mokslininkų sąjungos tikslai, išskirti jos kūrimo metu, ir šiandien tebėra aktualūs

1989 metais mes negalėjome numatyti tarptautinio mokslo konkuravimo diskurso. Šiandien tai yra vienas svarbiausių mokslo pažangą lemiančių veiksnių, o kartu ir problema, kurią spręsdama valstybė dar turi daug kur pasitempti. Valstybė turi padėti mokslininkams tapti tarptautinio lygio tyrėjais, daugiau investuoti į mokslininkų kvalifikacijos kėlimą ir naujų kompetencijų įgijimą. Turime permąstyti savo požiūrį į mokslinius tyrimus bei eksperimentinę plėtrą, skirti daug daugiau lėšų mokslo veikalų publikavimui užsienio kalbomis, daugiau pasitikėti akademinė bendruomene.

Valstybė turi skatinti rengti paraiškas, remti finansiniais ir žmogiškaisiais ištekliais mokslininkus, verslininkus, novatorius, siekiančius dalyvauti Europos Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų programoje „Europos horizontas“. Būtina išsamiai išanalizuoti ir liūdno Lietuvos dalyvavimo šioje progra-

moje patirtį, nes „Lietuva reitinguojama tik kaip 26-oji pagal dalyvavimą skaičių, 27-oji pagal gautas lėšas.“ (<https://www.lmt.lt/lt/programa-horizontas-2020/lietuvos-dalyvavimo-horizonte-2020-statistika/351>)

Po Nepriklausomybės atkūrimo mes vis dar vykdome vadinamąjį aukštojo mokslo pertvarką, „optimizuojame“, reformuojame, bet patys nematome, kad Lietuvoje atsirado aukštojo mokslo dykynės, baltosios dėmės, kurios, tęsiantis geopolitiniams lūžiams, gali atsukti prieš mus pačius. Mokslininkas, kaip ir kiekvienas kitas pilietis, turi būti socialiai saugus. O kokią padėtį rodo 1994 m. gruodžio 22 d. priimtas ir šiandien tebegaliojantis Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinasis įstatymas Nr. I-732? Mokslininkai nieko netikėto iš valdžios nereikalauja. Jie dirba, kuria valstybei, tautai, žmonijai. Kita vertus, minėto įstatymo laikinumas rodo, kad galbūt atėjo laikas diskutuoti apie Lietuvos Respublikos mokslo kodekso poreikį.

Lietuvos mokslininkų sąjungos nariai suvokia, kad ir šiandien būtina „didinti mokslo savarankiškumą ir kelti atsakomybę, formuoti palankią visuomenės nuomonę ir pritarimą moksliniams tyrimo metodams ir visuotinos gerovės siekiams“. Šis jūsų veiklos tikslas liudija apie akademinės bendruome-

nės ir visuomenės atskirtį, kuri, deja, tęsiasi jau daugelį metų ir kurios vaisiai išryškėjo pandemijos metu ir šiandien, vykstant informaciniam karui bei tęsiantis Rusijos agresijai prieš Ukrainą.

Šiandien visi, kurie vadovaujasi teisinės valstybės principu ir gerbia tarptautinę teisę, turėtų prisiminti Lietuvos mokslininkų sąjungos 2022 m. vasario 24 d. kreipimąsi, kuriame pasakyta: „Nė viena mokslinė institucija, nė vienas mokslininkas neturi įsitraukti į nusikaltimus prieš taikoje gyvenusią žmoniją. Šventa mokslininkų pareiga nebendradarbiauti su karines avantiūras suplanavusiomis ir jas pradėjusiomis struktūromis ir aktyviai prisidėti, kad karą Europoje pradėjęs režimas kuo greičiau žlugtų, o kruvinas avantiūras pradėję asmenys neišvengtų atsakomybės.“ (prieiga internetu: <http://lms.lt/wp-content/uploads/2022/02/LMS-parei%C5%A1kimas-d%C4%97l-Rusijos-prad%C4%97to-karo-Europoje.pdf>).

Atskirtį tarp visuomenės ir mokslo bendruomenės bandote įveikti ir dvisavaitiniu leidiniu „Mokslo Lietuva“ bei interneto svetaine. Padėka ir pagarba besidarbuojantiems žiniasklaidos priemonėse, kurios ne tik informuoja, bet ir formuoja, ne tik konstatuoja, bet ir polemizuoja, ne tik pristato, bet ir primena. Kita vertus, išlieka uždavinys

plėsti auditoriją, įtraukti daugiau Lietuvos gyventojų, tiesiogiai nepriklausančių akademinės bendruomenės.

Suvažiavime bus kalbama apie iššūkius, kylančius Lietuvos mokslininkų sąjungai, Lietuvos mokslo pasauliui, akademinės institucijoms ir bendruomenėms. Kaip liudija XVII Lietuvos mokslininkų sąjungos suvažiavimo programa, suvažiavime bus pristatyti Lietuvos mokslininkų sąjungos nuveikti darbai, valdymo organų ataskaitos, išrinkti nauji sąjungos valdymo organai, surengta diskusija dėl Lietuvos mokslininkų sąjungos veiklos kryptių ir jų įgyvendinimo perspektyvų. Norėčiau, kad suvažiavimas pasiųstų Lietuvos visuomenei žinutę: Lietuvos mokslininkų sąjunga yra atvira, profesionali ir pasirengusi spręsti individo, visuomenės, valstybės problemas.

Taigi dėkoju už galimybę tarti sveikinimo žodį, už bendradarbiavimą su „Mokslo Lietuva“. Linkiu veiksmingo ir prasmingo darbo ne tik suvažiavime, bet ir kasdienybėje. Telydi mus visus habil. dr. Stepo Janušonio, buvusio Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininko, 1998 metais ištarti žodžiai: „Čia susibūrė neabejingi Lietuvos ateičiai ir mokslui žmonės.“ ■

APTARIANT METINĮ PREZIDENTO PRANEŠIMĄ

Eugenijus Sabutis

Lietuvos Respublikos Prezidento metiniame pranešime valdančiųjų vykdoma politika įvardyta kaip paprasčiausia buhalterija, kai viskas matuojama tik „excelinėmis“ lentelėmis, nuolat ieškant, kaip panaikinti kokią svarbią socialinę, bet

Reformos virsta prakeiksmu

pelno nenešančią, funkciją ir visa tai įvardyti kaip „optimizaciją“. **Gitanas Nausėda pasisakė atvirai: dalis visuomenės nekantriai laukia galimybės pakeisti neįtikusią valdžią.** Šią citatą galima įvardyti, kaip viso metinio pranešimo esminę žinutę, atspindinčią tą valdančiųjų politiką, kurią jie vykdo jau beveik trejus metus.

Valdančiųjų pusėje politika suprantama vienpusiškai – be dalykiškų pokalbių ir sutarimo ieškojimų, nes jie linkę vadovauti valstybei su šūkiu: „Mes viską žinome geriau.“ Nenueneigiamas faktas yra tas, kad po visų skambių valdančiųjų frazių, ultimatumų mėtymosi, nuolatinių bandymų kalnę

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Jonas Jasaitis

Žmonijos naikinimo scenarijai

Kas iš tikrųjų vyksta pasaulyje, kokiais kriterijais vadovaujasi pasaulio galingieji, kurių rankose – beveik visa valdžia? Susitelkę jie galėtų nutraukti šurpių žmogžudysčių kampanijas tiek Ukrainoje, tiek visur, kur vyksta kruvini konfliktai. Bet kokių (verslo, diplomatinių, net sporto ir kultūros) santykių nutraukimas, absoliučiai viso Rusijos atstovavimo išaldymas priverstų šią išprotėjusią imperiją atsipeikėti ir savęs paklausti: „Ar nori Rusija karo su visu pasauliu?“ Daug kas dar prisimena kažkada mūsų kraštuose nuolat kartotą dainą „Ar nori rusai karo“ (Chotiat li ruskije voiny). Kai mama laiko ant rankų savo ką tik gimusį kūdikį, ar ji gali įsivaizduoti, kad glaudžia ir myluoja būsimą nusikaltėlį, žmogžudį? Kaip toks šiurpus asmenybės virsmas vyksta? Kas visa tai lemia?

Tačiau karas jau seniai nebėra efektyviausia žmonijos drastiško naikinimo priemonė. Kol kas niekas taip ir neatsakė (ir tikriausiai nebeatsakys), kas sukėlė pandemiją. Kiniškas šikšnosparnis ar karinėje laboratorijoje sukurtas virusas? Pandemija gali pasikartoti bet kada. Virusui nerūpi, ką jis užkrečia, o išsigelbėjimo nuo jo gali ir nebūti. Jei yra šio masinio naikinimo priemonės išradėjai, tai jie ir patys negali nuo jo apsisaugoti, nes žudymo priemonės dažnai ištrūksta iš jų išradėjų letenų.

Aptarkime pačias naujausias, bet pastaruosiu metu vis agresyviau propaguojamas žmonijos naikinimo priemones. Gyventojų skaičius drastiškai mažėja visuose žemynuose, išskyrus Afriką ir dar keletą nuošalesnių regionų. Tuo tarpu žmonijos civilizacijos lopšys – Europa sensta katastrofiškai. Kol kas dar regime Vakarų sostinių prabangą, subtilių architektūros grožį, galimybę tenkinti ne tik kasdieninius poreikius, bet ir gana ekstravagantiškas užmačias. Bet ar ši materialinė gerovė ilgai išsilaikys? Apie ką įspėja tai, kad vokiečiai, prancūzai, švedai kai kuriose savo valstybių teritorijose jau ne tik kad nesijaučia saugūs, patys ten tapo jau „mažuma“, kad po kelias savaites tęsiasi etninės riaušės Vakarų didmiesčiuose? Kas išgelbės didįjį pasaulio verslą? Juk būtent verslo aprūpinimas darbo jėga yra didžiausias pasaulio galingųjų rūpestis. Bet ar tikrai tik apie tai verta galvoti? Ar nėra didesnių rūpesčių, kurie užklups ateityje, griauinant dorovinius žmonijos pamatus?

Daugelis Lietuvoje girdėjo šią patarėlę: „Dievas davė dantis, duos ir duonos.“ Joje sutalpinta gili išmintis. Nereikia gąsdinti, kad, didėjant planetos gyventojų skaičiui, neišvengsime bado. Per civilizacijos istoriją žmogaus veiklos našumas ir gebėjimas apsirūpinti išaugo šimtus, o gal net tūkstančius kartų. Net naujausios energetinių išteklių krizės sėkmingai sprendžiamos, nesibaiminant iškastinio kuro stygiaus. Senkančius naftos išteklius leidžia suvaldyti naujos variklių konstrukcijos, vėjo ir saulės energija, naujos biodegalų rūšys. Surastos ir efektyvios atmosferos taršos mažinimo priemonės. Reikia tik protingai jomis pasinaudoti. Svarbiausia, kad žmogus išmokyti gyventi „be atliekų“. Gamtoje išvis nėra tokio fenomeno, kaip „atliekos“.

Jokia išėitis – skatinti planetos gyventojus tapti benamiais bastūnais. Kai iš kurios nors Afrikos valstybės atimama energingiausia (jauniausia, pajėgiausia, kūrybiškiausia) jos piliečių dalis, kas užtikrins tvarią jos ekonomikos ir kultūros raidą? Pasižiūrėkime, kuo dabar tapo Viduržemio jūra. Šimtų tūkstančių emigrantų kapinėmis? Kiek nusikaltėlių grupuočių čia suka savo kruviną „biznį“?

Niekas šiandien nepuola įrodinėti, kad reikia grįžti prie sukarintos sienų kontrolės. Pasaulis yra labai mobilus. Dėl naujausių informacinių technologijų mes tapome pasiekiami praktiškai bet kurioje pasaulio vietoje. Auga nuotolinių darbo vietų populiarumas, kai specialistas gali gauti gerą atlyginimą ne kiurksodamas aštuonias valandas įstaigoje, o mėgaujamas kurorto malonumais.

Žemėje nėra „neperspektyvių“ vietovių, kuriose nebūtų galimybės aprūpinti vietos gyventojus maistu ar kitais būtiniaisiais reikmenimis. Tik ne visur tos galimybės yra suprastos ir įgyvendintos. Nors daugelis mūsų geriausiai jaučiasi savo gimtojoje aplinkoje, tegul žmonės keliauja po pasaulį, tegul pažįsta kitų tautų kultūras. Tačiau svarbiausia, kad jie netaptų lengvabūdiškai praradę savo gimtuosius namus. Niekada afri-

kietis netaps laimingesnis, atsidūręs prie Ledjūrio, o eskimas, nugarstas į Maroką, žinoma, išskyrus labai retas išimtis.

Dabartinės pasaulio galingųjų strategijos nėra skirtos tam, kad žmonija taptų laimingesnė. Jiems žmogus – tik prekė, tik „statistinis vienetas“. Tačiau, paverčiant žmogų primityvia preke, iš jo atimamas nepakartojamas, tik jam būdingas kultūrinis paveldas. Tegu musulmonas susipažįsta su krikščionyste ar budizmu, bet nepuola draskyti altoriaus krikščioniškose šventovėse ir klykti, kad visus pavers musulmonais. Tegu krikščionis suvokia islamo esmę, bet nepuola deginti Korano. Jei vieni tiki į Kristų, o kiti – į Mahometą, jei vieni sako „Dievas“, o kiti – „Alachas“, tai jokiū būdu nereiškia, kad reikia vieni kitiems primesti tikėjimo, kuris nėra susijęs su jų prigimtimi, su religinėmis ar kultūrinėmis tradicijomis. Visas žmonijos problemas leidžia išspręsti žmogui duotas protas ir dorovė.

Nėra jokio reikalo viso pasaulio daryti „angliakalbiu“. Kiekviena kalba turi nepakartojamą stilistinių ir gramatinių, sakinių struktūros ir žodžių darybos ypatybių, į kurias nevalia kėsintis nei ekonominėmis, nei politinėmis priemonėmis. Nė vienas poliglotas netvirtina, kad kažkuri kalba yra geresnė (gražesnė, tobulesnė) už kitas. Gimtoji kalba yra nepakartojamas tautų turtas, kuria remiasi įvairiaspalvio pasaulio kultūra. Kai žmonės mokosi kitų kalbų ir geba jomis bendrauti, pirmiausia jie tampa dvasiškai turtingesni. Ir nėra jokio reikalo jų rengti vienodomis uniformomis.

Dabartinė itin agresyvi tautų niveliavimo politika bando paversti žmones bejausmiai manekenais. Todėl taip įnirtingai puolama tikroji žmogaus prigimtis, meilė ir šeima. Mus vis bandoma įtikinti, kad monogamija ir tradicinė vyro ir moters santuoka jau yra atgyvenusi, kad neva egzistuoja visokios kitokios „santuokos“ ir „šėimos“. Net Lietuvoje kai kas jau ima sapaloti, kad valstybės pagalba šeimai, auginančiai vaikus, pažeidžia homoseksualių asmenų teises. Tai gal paklauskite bet kurį iš tų „netradicinės šeimos“ propaguotojų, kuris iš jų yra pagimdytas dviejų moterų ar dviejų vyrų. Kurio iš jų motina buvo vyras? Kam iš jų iš tikrųjų prireikė „teisės keisti savo lytį“? Kas persekioja ir baudžia tuos, kurie apsisprendžia nekurti šeimos ir neauginti vaikų?

Galima suprasti, kodėl šeimos samprata, jos teisių ir pareigų visuma turi priešininkų. Net aršiausi LGBT pažiūrų propaguotojai gerai žino, kiek pastangų įdėjo tėvai, juos augindami, ne kartą įsitikino, kokį skausmą pajunta vaikai, matydami, kad jų tėvai nebesutaria ir skiriasi. Visi suvokiame, kad šeima reiškia savęs pratęsimą ateities kartose, žmonijos atsinaujinimą. Kas gali būti gražiau už darnius sutuoktinių, tėvų ir vaikų, vaikų ir senelių santykius, įamžintus tiek mūsų kultūroje, tiek mūsų sąmonėje. Kokie nelaimingi yra tie, kurie augdami neįgijo tikroviško šių santykių įvaizdžio. Ne kartą pasakota ir rašyta apie žmones, kurie užaugo valdiškuose „vaikų namuose“, tačiau dešimtmečiais bando rasti savo kraujo giminaičius, sužinoti, ar turi brolių ir seserų, net pamatyti motinas, kurios jų išsižadėjo. Ir pamatyti ne dėl kažkokios neapykantos ar keršto, o tiesiog pažvelgti į akis tai, kuri tau davė gyvybę. Gana dažnai net tokie susitikimai duoda visai nelauktą rezultatą. Kas gali būti gražesnio už meilę ir ištikimybę? Kas gali turėti stipresnį poveikį asmenybei, dažnai net viso gyvenimo sėkmei už darnios šeimos įtaką? Kaip tik suvokimas, kokia yra tos atsakomybės našta, atbaido lengvabūdiškus nuo siekio kurti šeimą. Kai kas apsisprendžia „gyventi be įsipareigojimų“. Bet ar savaitgaliai, praleisti su panašiais maistančiais prie alaus butelio, suteiks gyvenimo pilnatvę, jo vertės pajautimą?

Gražus rytas daugiabučių kvartale. Vos viena kita mamytė vedasi vaikėlį, vos vienas kitas tėvelis laiko už rankelės dukrytę arba sūnelį. Jie gana greitai nuveda savo atžalas į darželį arba palydi į mokyklą. Užtat rytines valandų valandas aplink tuos daugiabučius bindzinėja visokių veislių šuniukų vedžiotjai. Susitikę ilgai šnekučiuojasi apie savo „augintinius“. Bet ar suvešėjusi „šunomanija“ gali pakeisti šeimą, artimuosius? Ar senatvėje šuo ar katinas atneš tau lėkštę sriubos, kai būsi silpnas ir alkanas? Apie ką liudija „šunomanija“? Ar ne apie santykių su artimaisiais praradimą? Įsižiūrėkime į tuos rytinius šunų vedžiotojus ir pamatysime didžiausią sielvartą jų akyse. Kas juos taip apleido? Ar jie patys tik tokios draugijos nusipelnė? ■

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

Prisiekė švietimo, mokslo ir sporto ministras Gintautas Jakštas. Vadovaudamasis Konstitucija ir atsižvelgdamas į Ministrės Pirmininkės Ingridos Šimonytės teikimą, Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda dekretu nuo liepos 4 d. paskyrė G. Jakštą švietimo, mokslo ir sporto ministru. Gintautas Jakštas nuo 2020 m. gruodžio 21 d. buvo paskirtas švietimo, mokslo ir sporto viceministru, atsakingu už studijas, mokslą ir technologijas. Naujojo ministro gyvenimo aprašyme rašoma, kad 2016–2020 m. jis buvo Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) Studijų politikos ir karjeros analizės skyriaus vadovu.

Nuo 2018 m. G. Jakštas buvo laisvai samdomu švietimo ekspertu. 2020 m. Nacionalinei švietimo agentūrai rengė analizę ir rekomendacijas, kaip įvertinti mokinių pasiekimus, o Europos profesinio mokymo plėtros centrui – Europos įgūdžių indekso apžvalgą, 2018–2019 m. rengė Europos Komisijos rekomendacijas Vengrijos suaugusiųjų švietimui, „Dvynių projekto“ rekomendacijas Azerbaidžano švietimui.

Prisijungimas prie kontinentinės Europos elektros tinklų. Seimas priėmė Elektros energetikos sistemos sujungimo su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu įstatymo pataisas, kuriomis nutarta sudaryti teisingas prielaidas pasirengti ankstesnei elektros energetikos sistemos desinchronizacijai nuo IPS / UPS sistemos. Nustatyta, kad Lietuvos elektros energetikos sistema ne 2025 m., o jau 2024 m. turi būti parengta susijungti ir dirbti sinchroniniu režimu su kontinentinės Europos elektros tinklais. Todėl pirmiausia turi būti įgyvendinti Lietuvos elektros energetikos sistemos saugumą didinantys projektai. Po sinchronizacijos bus įgyvendinami elektros energetikos sistemos stabilumą didinantys ir integraciją su Europos Sąjungos elektros energijos vidaus rinka užtikrinantys projektai.

Kaip skelbia Energetikos ministerija, 2022 m. rugpjūčio mėnesį Lenkija, Lietuva, Latvija, Estija ir Europos Komisija Baltijos energijos rinkos jungčių plano grupės susitikimo metu pritarė veiksmų planui dėl pasirengimo paspartintai elektros energetikos sistemos sinchronizacijai. Vadovaudamiesi šiuo planu, perdavimo sistemų operatoriai atlieka papildomas technines studijas, kurių pagrindu birželio ir liepos mėnesiais bus siekiama priimti bendrus sprendimus dėl paspartintos elektros energetikos sistemos sinchronizacijos.

Seimui pristatyta Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“. Seimas pradėjo svarstyti Seimo nutarimo „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ patvirtinimo“ projektą, kurį pristatė Ministrė Pirmininkė Ingrida Šimonytė ir Seimo Ateities komiteto pirmininkas, Valstybės pažangos tarybos koordinacinės grupės narys prof. Raimundas Lopata. Pasak Ateities komiteto pirmininko, Valstybės pažangos tarybos koordinacinės grupės nario R. Lopatos, „šis dokumentas remiasi prielaida, kad ateities negalima numatyti, tačiau galima įvertinti galimus jos raidos scenarijus ir pamėginti kaupti valstybės ir visuomenės raidą pageidaujama linkme“. Artimiausiu dešimtmečiu tokiomis kartinėmis reformomis bus laikomos viešojo valdymo pertvarka, visuotinė gynyba, valstybės ekonominis ir kibernetinis saugumas bei atsparumas, neigiamų demografinių tendencijų sustabdymas ir žaliąji pertvarka.

Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ pakeis šiuo metu galiojančią valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“. Patvirtinus šį dokumentą, bus pabaigta kurti naujoji strateginio valdymo sistema. „Lietuva 2050“ bus įgyvendinama per Nacionalinį pažangos planą – detalų dešimtmečio veiksmų planą. Vizijos įgyvendinimą prižiūrės Valstybės pažangos taryba, Seimo Ateities komitetas ir Vyriausybė. Vizija bus nuolat peržiūrima ir atnaujinama. Prie šio klausimo svarstymo Seimo posėdyje planuojama grįžti rudens sesijoje.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

Griežtinti pamokų lankomumą. Seimas pritarė siūlymui griežtinti pamokų lankomumo užtikrinimo tvarką, sukuriant teisinę prielaidą mokinių, kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo programas, punktualiam ir reguliariam pamokų lankymui, visaverčiam ir sklandžiam ugdymosi procesui užtikrinti. Švietimo įstatyme siūloma įtvirtinti, kad mokykla, greta kitų prievolių, privalo: tą pačią dieną informuoti tėvus apie mokinio, kuris mokosi pagal bendrojo ugdymo programas,

neatvykimą į mokyklą ar pamoką, jeigu tėvai nepraneša mokyklai apie vaiko neatvykimą į mokyklą ar pamoką; informuoti Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą apie atvejus, kai mokinio tėvai neužtikrina vaiko pareigos mokytis iki 16 metų.

Respublikos diena – gegužės 15-oji. Seimas po pateikimo pritarė į Atmintinų dienų sąrašą įtraukti gegužės 15-ąją, kaip Respublikos dieną. Respublikos diena būtų minima kartu su Steigiamojo Seimo susirinkimo diena ir Tarptautine šeimos diena. Anot

Atmintinų dienų įstatymo projekto autoriaus Liberalų sąjūdžio frakcijos nario Raimundo Lopatos, gegužės 15-oji Lietuvai yra svarbi ne tik todėl, kad šią dieną, 1920 m., į pirmąjį posėdį susirinko pirmoji modernių laikų Tautos atstovybė, bet ir dėl to, kad šią dieną Steigiamasis Seimas apsisprendė dėl Lietuvos valstybei ir Tautai itin reikšmingo klausimo, t. y. kokia bus Lietuva. „Steigiamasis Seimas vienu balsu pasirinko Respublikos kryptį. Atkreipti dėmesį, kad gegužės 15-osios rezoliucija įvardijama ir Kovo 11-osios akte. Visa

tai yra Lietuvos valstybės – Respublikos – konstitucinis pamatas“, – sako R. Lopata. 1920 m. gegužės 15 d. susirinkęs Steigiamasis Seimas vienbalsiai pritarė pirmininko Aleksandro Stulginskio pasiūlytai konstitucinės svarbos rezoliucijai: „Lietuvos Steigiamasis Seimas, reikšdamas Lietuvos žmonių valią, proklamuoja esant atstatytą Nepriklausomą Lietuvos Valstybę, kaipo demokratinę respubliką, etnologinėmis sienomis ir laisvu nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis valstybėmis.“ ■

APTARIANT METINĮ PREZIDENTO PRANEŠIMĄ

Reformos virsta prakeiksmu

■ Atkelta iš 2 p.

permesi kitiems, lieka tik noras bet kokia kaina išsaugoti „savus“, vengti atviresnių svarstymų ir aiškios politinės atsakomybės, nepatogias problemas „sušluojant po kilimu“. Akivaizdu, kad valdantieji savo darbotvarkėje neranda noro būti kantresni, mažiau kerštauti politiniams oponentams ir pagaliau atsisukti į visuomenę. Tai pastebėjo ir Prezidentas, pabrėždamas nuosaikesnės diskusijos trūkumą. Ir tai puikiai iliustruoja Seimo valdančiųjų dar vykdomos ar tik inicijuojamos reformos – sveikatos, švietimo ir mokesčių.

Turėdamas esminių pastabų mokesčių pertvarkai, G. Nausėda visgi didžiausią dėmesį skyrė sveikatos sistemos padėčiai, kuri „nėra gera ar net patenkinama“, o įvykdyta sveikatos apsaugos reforma buvo įvardyta kaip prakeiksmas. Tai bene įsimintiniausia vieta iš parlamente skaityto pranešimo. Paženklinta nenoru šnekėtis, atviriau diskutuoti ir praktiškai buldozerio principu Seime prastumta sveikatos priežiūros įstaigų tinklo pertvarka esminių permaitinimų neatneša. Priešingai: poliklinikose ir ligoninėse sumažėjusių eilių nematyti, žadėtas didesnis sveikatos paslaugų pasiekiamumas taip pat neatneša, o greitesnės pagalbos žmonėms reikia laukti dar ilgiau. Įspūdingai atrodo sveikatos sistemos pertvarkai skirta suma –

jai finansuoti suplanuota skirti per 700 mln. eurų Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto lėšų. **Numatytas šimtamilijoninis finansavimas, o rezultatų nėra.** Nesinori tikėti, kad sveikatos reforma taps tik pinigų išsavinimo projektu, be jokios juntamos naudos Lietuvos gyventojams.

Žvelgiant iš kitos pusės, nereikėtų stebėtis dėl akivaizdžių ligoninių reformos ydų. Sveikatos apsaugos ministerijos nesugebėjimas tinkamai parengti pertvarkos kryptį, rodiklių ir aiškių įgyvendinimo veiksmų nebuvimas badė akis nuo pat pradžių. Net Valstybės kontrolės išvados buvo negailestingos: Ministerija, vykdydama sveikatos priežiūros tinklo reformą, neparengė susisteminto dokumento, kuriame būtų surašytos planuojamos pertvarkos kryptys, tų kryptų įgyvendinimo veiksmai ir jų terminai. Trumpiau tariant, **nebuvo ir nėra bendro plano, kuris parodytų tiksliai pertvarkos kryptis ir kaip viskas turi atrodyti po jos.**

Deja, sveikatos apsaugos ministras, vietoj to, kad pripažintų šiuos akivaizdžius faktus, besiteisindamas iš esmės sako netiesą. Jo teigimu, sveikatos sistemos reforma vyksta pagal planą (kurio nėra ir niekada nebuvo). Dar daugiau, jis leidžia sau samprotuoti, kad galbūt visos sveikatos priežiūros įstaigos galėtų tapti pavaldžios valstybei. Tokių minčių virąti iki šiol sau neleido nė vienas prieš tai buvęs sveikatos apsaugos ministras.

Išsiskinėjimas akivaizdžiai atskleidžia, kad sveikatos apsaugos sistemoje procesai paleisti savieigai. Šio neveiksmo aukomis ir toliau lieka gydymo įstaigų pacientai.

Ne tik sveikatos sistemos pertvarkoje, bet ir daugelyje kitų sričių matomas didžiulis konservatorių noras viską matuoti tik per finansų prizmę. Prezidento žodžiais, buhalterinė eilutė – dar ne viskas, nes žmonėms privalu kurti ne tik finansinę, bet ir socialinę vertę. Skaitydamas metinį pranešimą, G. Nausėda pagrįstai nuogaštavo dėl švietimo komercializavimo. Kaip ir ligoninių reforma, Tūkstantmečio mokyklų programa ir šiuo metu vykdomas mokyklų tinklo kriterijų peržiūrėjimas bent jau kol kas atrodo kaip dar viena reforma, skirta pirmiausia europiniams pinigams išsavininti, o ne vaikų mokymosi sąlygoms ir kokybei pagerinti. Net neabejoju, kad, sulaukę abiturientų egzaminų rezultatų, valdantieji tikrai ras, ką apkaltinti: kalti liks mokytojai, mokyklos ir patys abiturientai, bet tik ne Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Svarbu suprasti, kad **visiems prieinamas kokybiškas švietimas turi didelę įtaką regionų plėtrai.**

Atokiau nuo Vilniaus gyvenantiems žmonėms yra svarbus visų viešųjų paslaugų prieinamumas – tiek švietimo ar sveikatos, tiek susisiekimo. Itin taikli Prezidento paslaba dėl vis sunkesnio gyvenimo regionuose privertė ne juokais krūptelėti daugelį parla-

mentarų, sėdinčių dešinėje plenarinių posėdžių salės pusėje. Prezidentas – teisus: **ten, kur nėra kokybiškų sveikatos, švietimo, socialinių, kultūrinių paslaugų, nėra viešojo transporto, kur nenumatoma investuoti į infrastruktūrą – nebus ir žmonių.** Jeigu ir toliau bus tęsiama tokia „regioninė politika“, šios vietovės bus pasmerktos sunykti.

Jeigu nežinomybė dėl pertvarkos medicinoje, sunkiai suvokiama švietimo reforma tikrai neprideda sveikatos atskiriems regionams, šios pertvarkos sunkiai leidžia kvėpuoti ir visai Lietuvai. **Mūsų valstybė priversta kvėpuoti dulkėmis ir dėl prastėjančios kelių būklės.** Situacija šalies keliuose vis dar negerėja, o dėl akivaizdžių per mažo finansavimo artimiausioje ateityje ne tik neįmanoma tikėtis ryškaus proveržio, bet ir matysime vis daugiau griūvančių tiltų, duobėčių ir netaisomų regioninių ir kitų kelių. Galime, kiek tik norime, kaitalioji Kelių priežiūros ir plėtros programos sąmatos eilutes, ginčytis dėl prioritetų, tačiau, norint pasiekti kokybinio pokyčio apleistame susisiekimo sektoriuje, reikalingas tik vienas esminis pakeitimas – didinti lėšas kelių priežiūrai. Deja, valdantieji nė nesileido į kalbas – iškart viską atmetė, net neleidžiant pradėti svarstymų. Ir artimiausiu metu dėti viltis, kad jų požiūris pasikeis, tikriausiai neverta. *Autorius yra Seimo narys. Parengta pagal Seimo pranešimą.* ■

ŽYGIS PER LIETUVĄ SU ŠŪKIU: „SUSIGRAŽINKIME VALSTYBĘ!“

Nacionalinio susivienijimo pareiškimas

2023 m. birželio 24 d.

Lietuva savarankiškai nebetvarko nei savo finansų, nei ekonomikos. Mums nurodoma, kokius paminklus galime statyti, o kokių nevalia, kokia turėtų būti mūsų šeima. Konstitucinis Teismas „išaiškino“, kad šeima yra neutrali lyčiai. Netrukus išaiškins, kad šeima yra ir kartu gyvenantys tos pačios lyties asmenys

Savarankiškumui neliko vietos ir švietimo bei kultūros srityse. Mums nurodoma, kaip turi būti rengiami ir auklėjami mūsų vaikai (berniukai rengiami mergaičių drabu-

želiais ir atvirksčiais) ar bendraujama seniausiam Rytų Europos universitete (privaloma vadinti vieniems kitus „žmoga“).

Iš mūsų bendravimo aplinkos stumiama valstybinė lietuvių kalba. Kaimynai jau priimetę papildomas raides, kurių nėra lietuvių kalbos abėcėlėje. Vis garsiau skamba reikalavimai regionuose įvesti daugiakalbystę, o šiuo metu Seime svarstoma, kaip lietuvių kalbą papildyti lotyniškais diakritiniais ženklais, kurių yra virš šimto. Ir visa tai vyksta todėl, kad tarsi alkani gyvulėliai, pripuolę

prie lovio, išsižadėjome savarankiškumo, dėl gardaus valgio šaukšto perleidę teisę sprendimus dėl mūsų ateities priimti kitiems, neturintiems nė menkiausio motyvo išsaugoti mūsų tautą ir mūsų valstybę.

Prieš dešimtmetį grupė inteligentų, susibūrusi į sąjūdį „Vilniaus forumas“, nusprendė stabdyti šią iš esmės kvailą savarankišką su(si)naikinimo strategiją, pavadintą valstybės pažangos „Lietuva 2030“, o vėliau „Lietuva 2050“. Vėliau grupė, išaugusi į sąjūdžio partiją Nacionalinis susivienijimas, ėmė žadinti

visuomenę – kvietė bendraminčius telkti pastangas atgauti prarastą Lietuvos valstybingumą su šūkiu: „Susigrąžinkime valstybę!“

Šūkį gerai supranta tie, kurie suvokia, kad niekas už mus nepriims geriausių mums paties sprendimų. Šiai žiniau skleisti entuziastai parengė ir išleido laikraštį „Susigrąžinkime valstybę!“. Jam platinti Nacionalinis susivienijimas leidosi į kelionę po Lietuvą. Kelionės vyksta savaitgaliais. Jose entuziastai dalija laikraštį, kviesdami žmones bendrauti ir susipažinti su naujojo sąjūdžio darbais ir idėjomis. ■

Ambasadoriai negali kištis į valstybių vidaus politiką

Iš Nacionalinio susivienijimo kreipimosi

Kreipimesi į užsienio valstybių Lietuvoje ambasadorius, 2023 m. gegužės 17 d. pasirašiusius viešą pareiškimą dėl LGBT teisių užtikrinimo ir vienalytės partnerystės įteisinimo Lietuvoje, Nacionalinis susivienijimas pabrėžia, kad jokia

tarptautinė sutartis ar kitas tarptautinis dokumentas niekaip neįpareigoja nei Lietuvos, nei kitų valstybių suteikti vienos lyties porų bendram gyvenimui šeimos teisinį statusą. Šeimos sampratos ir šeimos statuso pripažinimo Lietuvoje klausimas yra išimtinai

Lietuvos vidaus politikos klausimas.

Joks Jungtinių Tautų Organizacijos (JTO) privalomojo pobūdžio dokumentas neįtvirtina žmogaus teisės į „vienalytę šeimą“. Priešingai, šios organizacijos dokumentuose šeima suvokiama kaip sudaroma tarp vyro

ir moters, o „nediskriminavimas dėl seksualinės orientacijos“ aiškia dauguma ne kartą atmetas įvairiuose JTO balsavimuose. Tokie veiksmai negali būti suderinami su 1961 m. Vienos konvencijoje dėl diplomatinų

■ Nukelta į 5 p.

Ambasadoriai negali kištis į valstybių vidaus politiką

Iš Nacionalinio susivienijimo kreipimosi

■ Atkelta iš 4 p.

santykių apibrėžtomis diplomatinėmis atstovybių funkcijomis. Pagal diplomatinę praktiką toks kišimasis į valstybės vidaus reikalus yra daugiau nei pakankamas, kad jį padaręs užsienio diplomatas būtų pripažintas persona *non grata*.

Siunčiame aiškią žinią: nei šeimos, nei

istorijos, nei kitais valstybės pamatus lemiančiais klausimais Lietuva negali būti ir nebus „auklėjama“ užsienio šalių, tarptautinių ar kitų nevyriausybių organizacijų. Neapgynę Lietuvos suverenumo principo, negalime tikėtis pagal lietuvių tautos moralės normas ir istorinę savimonę patys spręsti šių pamatinių klausimų. ■

UŽ SAVIVALDYBES – BE GENDERIZMO

Klaipėdos rajoną paskelbti savivaldybe be genderizmo ir LGBTQ+ propagandos – tokios iniciatyvos ėmėsi Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos narys Viktoras Kura. Ši idėja, kilusi gilinantis į ka-

talikiškosios Lenkijos politikų sprendimus, įkvėpė ir kitų Lietuvos savivaldybių atstovus diskutuoti bendruomenėse ir žiniasklaidoje. Aktyviai veikia ir asociacija „Šeimų sąjūdis“.

LIETUVOS UNIVERSITETUOSE IR KOLEGIJOSE

Jūreivystės akademijai – universitetinis statusas

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos sudaryta komisija, įvertinusi valstybinių kolegijų parengtus veiklos stiprinimo planus, pateikė siūlymą Lietuvos aukštosios jūreivystės mokyklą prijungti prie Vilniaus Gedimino technikos universiteto (VGTU). Kolegijos statusą turinti mokymo įstaiga teikia pirmumą tapti VGTU

padaliniu, siekdama tapti universitetine mokymo įstaiga – Jūreivystės akademija. Šį siekį palaiko mokyklos direktorius V. Stankevičius ir VGTU rektorius R. Kliukas, posėdyje dalyvavęs nuotoliniu būdu. Tačiau Klaipėdos universiteto rektorius A. Razbadauskas mano, kad, stiprinant akademinį potencialą Klaipėdos regione, Jūreivystės

mokyklą tikslinga būtų prijungti prie šio universiteto. Klaipėdos universiteto rektoriui pritarė verslui Klaipėdoje atstovaujančių asociacijų vadovai, siekiantys išlaikyti vykusį tarpusavio bendradarbiavimą.

Pritarimą, kad Jūreivystės akademija taptų universitetine mokymo įstaiga, taip pat išsakė Finansų ir Susisiekimo ministeri-

jų atstovai. Seimo Jūrinių reikalų komisijai išklausus visų institucijų, švietimo įstaigų atstovus, komisijos nariai išsakė savo nuomones. Siekiama išsaugoti jūrinės bendruomenės ir ilgametės Klaipėdos universiteto bei Jūreivystės mokyklos bendradarbiavimo tradicijas. *Parengta pagal Seimo pranešimą.* ■

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO JŪRINIŲ REIKALŲ KOMISIJA SPRENDIMAS DĖL LIETUVOS AUKŠTOSIOS JŪREIVYSTĖS MOKYKLOS REORGANIZAVIMO

2023 m. birželio 27 d. Nr. 240-S
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Jūrinių reikalų komisija, *susipažinusi* su Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos parengtais valstybinių kolegijų veiklos stiprinimo projektais, *įvertinusi* Vilniaus Gedimino technikos universiteto galimybes prisidėti prie jūrinės ir inžinerinės valstybės plėtros, *suprasdama* Klaipėdos universiteto poreikį kurti bendradarbiavimo projektus dėl Jūrinio slėnio, bendros infrastruktūros ir

mokslinio laivyno, *vertindama* Lietuvos aukštosios jūreivystės mokyklos siekį padidinti akademinį ir mokslinį pajėgumą jūrų technologijų bei jūrų inžinerijos kryptyse ir sudaryti galimybę įkurti Jūrų inžinerijos ir alternatyvios energetikos kompetencijos centrą, *žinodama* verslui atstovaujančių asociacijų Klaipėdoje nuomonę, kad jūrinis ugdymas, išsilavinimas ir mokslas turi būti koncentruojamas Klaipėdoje,

vadovaudamasi Nuostatuose įtvirtintu uždaviniu – didinti profesinės karjeros jūriniam sektoriuje ir su juo susijusiose veiklos srityse patrauklumą, bendradarbiaujant su švietimo, mokslo ir studijų institucijomis bei visuomene, nusprendžia: *pritarti*, kad jūrininkų rengimas kiekybine ir kokybine išraiška būtų vykdomas Klaipėdoje; *pritarti* Lietuvos aukštosios jūreivystės mokyklos (po reorganizavimo – Jūreivys-

tės akademijos) stiprinimui, joje sudarant sąlygas jūrininkų ir uosto specialistų kompetencijoms gilinti ir jūrinio transporto inžinerijos kryptį stiprinti, studijas tęsiant magistrantūroje ir doktorantūroje; *ieškoti* būdų mažinti Klaipėdos bendruomenės susipriešinimą dėl jūrininkų rengimo ir užtikrinti ankstesnių sėkmingų projektų, susijusių su jūrine veikla, tęstinumą.

Komisijos pirmininkas Valdas Rakutis

VDU pasauliniame universitetų reitinge

Paskelbtame naujausiame pasaulio universitetų reitinge „QS World University Rankings“ Vytauto Didžiojo universitetas (VDU) pagerino arba išsaugojo aukštus rodiklius, ypač tarptautiškumo srityje, kur pagal užsienio studentų skaičių išliko lyderiu visoje Lietuvoje. Geriausią rezultatą universitetas ir vėl pasiekė pagal užsienio studentų skaičių: šioje kategorijoje VDU užėmė 341 vietą tarp visų pasaulio

universitetų, taip pasiekdamas geriausią savo rezultatą ir išlikdamas nepalankiam Lietuvoje (praėjusiais metais šioje kategorijoje VDU buvo skirta 389 vieta).

Didžiausią šuolį reitinge VDU atliko pagal studentų ir darbuotojų santykį, užimdamas 410 vietą pasaulyje ir pakildamas net 200 pozicijų (pernai universitetui buvo skirta 601+ vieta). Pagal darbdavių atsiliepimus apie universitetą ir jo absolventus, VDU

VDU Pedagogų rengimo centras Kaune

užėmė 449 vietą (2022 m. – 499) pasaulyje. Pagal dėstytojus iš užsienio VDU pelnė 666 vietą pasaulyje ir antrąją vietą Lietuvoje. Universitetui buvo skirta 601+ vieta pasaulyje (antra vieta Lietuvoje) pagal akademinę reputaciją.

Šiais metais „QS World University Rankings“ pasaulinis reitingas įvertino beveik 3 tūkst. institucijų.

MRU Garbės profesoriaus ir Garbės nario vardai – Prancūzijos mokslininkams

Kęstutis Stoškus

Mikolo Romerio universiteto (MRU) Senatas suteikė Garbės profesoriaus vardą Savoijos Monblano (Šamberi, Prancūzija) universiteto prezidentui prof. dr. Filipui Galė (*Philippe Galez*) ir Garbės nario vardą – profesoriui dr. Erikui Briuna (*Eric Brunat*). MRU Garbės profesoriaus vardas Savoijos Monblano universiteto (*Université Savoie*

Savoijos Monblano universiteto prezidentas prof. dr. Filipas Galė

Mont Blanc – USMB) prezidentui prof. dr. Filipui Galė suteiktas už pažangos diegimą aukštajame moksle, akademinį mainų bei mokslinių tyrimų plėtrą ir sėkmingą ilgametį

bendradarbiavimą su MRU. Garbės nario vardas USMB profesoriui dr. Erikui Briuna suteiktas už ilgametį vadovavimą jungtinei MRU ir USMB Europos ir tarptautinės verslo teisės magistrantūros studijų programai ir išskirtinį tarpusavio bendradarbiavimo puoselėjimą.

MRU bendradarbiavimas su USMB tęsiasi jau 20 metų. Prasidėjęs nuo individualių mokslininkų ryšių, bendrų konferencijų organizavimo vartotojų teisių apsaugos tematika, bendradarbiavimas išaugo iki jungtinės magistrantūros studijų programos „Europos ir tarptautinė verslo teisė“ (EIBL) sukūrimo. EIBL programa buvo įregistruota 2013 m. Tais pačiais metais studijas pagal šią programą pradėjo pirmieji studentai. Programa nepertraukiamai veikia jau 10 metų. Per tą laiką ją baigė 130 absolventų iš

Savoijos Monblano universiteto prof. dr. Erikas Briuna

12 šalių (daugiausia iš Ukrainos, Lietuvos ir Prancūzijos). Studentai atliko praktiką 25 šalyse. *Autorius yra MRU Išorinės komunikacijos vadybininkas.*

Kauno kolegijai vadovaus nauja komanda

Kolegijos direktorius dr. Andrius Brusokas

Birželio 27 d. įvyko naujojo kolegijos direktoriaus dr. Andriaus Brusoko inauguracijos iškilmės. Renginio metu direktorius pabrėžė, kad jo pareiga rūpintis Kauno kolegijos pažanga ir klestėjimu, ginti kolegijos autonomiją ir akademinę laisvę, puoselėti jos vertybes, laikytis Lietuvos Respublikos įstatymų, vadovautis Kauno kolegijos statutui, visada siekti teisingumo, deramai atstovauti Kauno kolegijai, garsinti jos vardą Lietuvoje ir pasaulyje, saugoti bei stiprinti kolegijos reputaciją. Jis akcentavo ir vieną svarbiausių aukštosios mokyklos vertybių – bendruomeniškumą: „Galėčiau vardinti faktus ir skaičius, kurie iliustruoja mūsų aukš-

Kolegijos vadovų komanda: pavaduotojas mokslui ir partnerystei dr. Mantas Dilys, Kolegijos akademinės tarybos pirmininkė dr. Irma Spūdytė, Menų ir ugdymo fakulteto dekanas Albertas Juodeika, Kolegijos tarybos pirmininkė Olga Grigienė, pavaduotoja studijoms Jolanta Bareikienė, pavaduotoja organizacijos vystymui dr. Inga Stravinskienė, direktorius dr. Andrius Brusokas, Verslo fakulteto dekanė Dalia Ilevičienė, Medicinos fakulteto dekanas Julius Dovydaitis

tosios mokyklos nueitą kelią. Jie – itin iškalbingi ir prasmingi. Vis dėlto šiandien norėčiau daugiau dėmesio skirti tiems dalykams, kurie mus jungia kaip tvarią bendruomenę, susieja bendromis veiklomis, plėtojama projektais ir iniciatyvomis, padeda mums siekti profesinių tikslų, mokyti ir augti patiems bei ugdyti brandžias asmenybes.“

Į iškilmes susirinkusiems svečiams taip pat

buvo pristatyta direktoriaus komanda, su kuria bus įgyvendinami ateinančių penkerių metų tikslai: pavaduotoja organizacijos vystymui dr. Inga Stravinskienė, pavaduotoja studijoms Jolanta Bareikienė, pavaduotojas mokslui ir partnerystei dr. Mantas Dilys, Menų ir ugdymo fakulteto dekanas Albertas Juodeika, Verslo fakulteto dekanė Dalia Ilevičienė, Medicinos fakulteto dekanas Julius Dovydaitis.

Iškilmingoje ceremonijoje dalyvavo ir pastaruosius penkerius metus Kauno kolegijai vadovavęs Paulius Baltrušaitis, perdavęs vieną iš regalių – direktoriaus grandinę. Visuotinio ryšio ir sąjungos ženklu laikomos regalijos įteikimas simbolizuoja tradicijų tęsą, patirties perdavimą ir bendruomeniškumą.

JAUNOJO TYRĖJO PUSLAPIS

Būtina diskutuoti apie dirbtinio intelekto reguliavimą

Pokalbis su dokt. Julija Kalpokiene

Šiomet paskelbtoje banko „Goldman Sachs“ ataskaitoje rašoma, kad turinį kurti gebantis dirbtinis intelektas galėtų atlikti ketvirtadalį viso darbo, kurį šiuo metu dirba žmonės, o iš viso dėl automatizacijos Europos Sąjungoje ir JAV darbus galimai praras net 300 mln. žmonių. Dažnėjant kalboms apie dirbtinio intelekto įtaką žmonių darbui, svarbu ne tik pasirūpinti teisiniu reguliavimu, bet ir atsakingai rinktis reguliavimo strategiją bei priemones, o nerimaujantiems dėl savo darbo vietos – tobulinti technologinį raštingumą, sako Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) doktorantė Julija Kalpokienė, parengusi disertaciją šia tema.

Julija Kalpokienė. S. Panciriovo nuotr.

Itin išpopuliarėjus dirbtiniam intelektui, dažnai nesusimąstome, kad galbūt mūsų vartojamą kūrybinį turinį sukūrė ne žmogus. Pavyzdžiui, skaitydami tekstus arba net klausydamiesi muzikos. Dirbtinis intelektas ir toliau sparčiai tobulėja, todėl gali būti, kad ateityje vis mažiau galėsime būti įsitikinę, kad daina, straipsnis, vaizdo įrašas ar kitas kūrybinis darbas yra sukurtas žmogaus. „Rinkoje galima pirkti kūrybinius rezultatus, kūrinius – nebūtinai iš žmonių, kurie iš to gyvena. Kuo toliau, tuo paprasčiau kiekvienam iš mūsų kurti originalų turinį, pasitelkiant dirbtinį intelektą“, – aiškina tyrėja.

Dirbtinis intelektas žmonių neištums

Mokslininkės teigimu, žmonės, nerimaujantys, kad dirbtinis intelektas iš jų atims darbo vietą, pirmiausia turėtų pasirūpinti savo technologiniu raštingumu. Kaip ir bet kurios kitos naujos technologijos atveju, reikia perprasti dirbtinio intelekto veikimą, naudą ir galimus trūkumus. Dėl to su naujovėmis turi būti supažindinami ne tik darbuotojai, kuriems tai aktualu jau dabar, bet ir moksleiviai mokyklose, kurie šias technologijas naudos ateityje. „Istorijoje jau ne kartą technologijos keitė tai, ką ir kaip

█ Nukelta į 7 p.

Būtina diskutuoti apie dirbtinio intelekto reguliavimą

Pokalbis su dokt. Julija Kalpokiene

■ Atkelta iš 6 p.

žmonės dirba, kokių įgūdžių reikia darbo rinkai. Nebus taip, kad dirbtinis intelektas visiškai išstums žmones iš darbo rinkos, tačiau jo panaudojimas pareikalaus darbuotojus ugdyti naujus įgūdžius“, – pasakoja J. Kalpokienė.

Atpažinti dirbtinį intelektą kūryboje vis dar sunku

Šiuo metu vienu opiausių klausimų išlieka dirbtinio intelekto panaudojimas, kuriant originalų turinį, kuris iki šiol buvo laikomas kūrybine veikla. Vis dar sunku atpažinti, ar rezultatui sukurti buvo panaudoti dirbtinio intelekto įrankiai. „Nors yra kuriami tam tikri atpažinimo įrankiai, jų tikslumas nėra šimtaprocentis, o gerėjant atpažinimo įrankiams, gerėja ir pačios technologijos, geriau geba „sumėtyti pėdas“ ir pasidaro toks užburtas ratas“, – pažymi J. Kalpokienė.

Neatmestina, kad ateityje galimai bus priimtas sprendimas, jog žmonių kūrybinis potencialas visuomenei nėra reikalingas, ir ši veikla bus palikta dirbtiniam intelektui. Tačiau toks sprendimas turi būti pagrįstas, įvertinus pavojus ir potencialą, įvykus diskusijoms. Mokslininkė pabrėžia, kad atidžiai aptarti ir pasverti būtina bet kokią teisinę reguliavimą, atsižvelgiant į jo poreikį ir apimtį. „Turėtume analizuoti, kokia yra rizika, kokias priemones turime arba galėtume turėti tam, kad efektyviai reguliuotume dirbtinio intelekto panaudojimą su kuo mažiau

neigiamų pasekmių visuomenei, žmogaus teisėms bei rinkai. Reguliavimas gali būti priemonė išsaugoti tam tikrus įgūdžius. Galbūt mes, kaip visuomenė, matysime tame vertybę ir vertę“, – sako J. Kalpokienė.

Kūryba be dirbtinio intelekto – su žymėjimu

Doktorantės J. Kalpokienės disertacijos „Teisinės priemonės skatinti žmonių kūrybiškumą dirbtinio intelekto eroje“ tikslas yra pasiūlyti teisinio reguliavimo priemones, kurios padėtų skatinti ir išsaugoti žmonių, kūrėjų įgūdžius. Pavyzdžiui, suteiktų finansines paskatas arba užtikrintų, kad galimas žmonių kūrėjų sumažėjimas būtų pristabdytas. „Vienas iš siūlymų būtų įvesti žymėjimą, kuris patvirtintų, kad tam tikras kūrinys buvo sukurtas žmogaus, be dirbtinio intelekto“, – vieną tokios priemonės pavyzdį pateikia doktorantė. Tačiau jos realaus pritaikymo gali tekti palaukti ir todėl, kad teisėkūra yra sąlyginai lėtas procesas: naujų technologijų teisinio reguliavimo įvedimas užtrunka. Dirbtinis intelektas ir kitos skaitmeninės technologijos dažnai nėra ribojamos valstybių sienų, todėl nacionalinis ar regioninis reguliavimas gali neduoti norimų rezultatų.

„Per greitas ir per griežtas reguliavimas gali paversti tą valstybę ar regioną mažiau konkurencingu už kitus, kur to reguliavimo mažiau arba nėra visai, nes jis gali sulėtinti ar iš viso uždrausti tam tikrų technologijų vystymą, panaudojimą ir panašiai. Tačiau

Dirbtinio intelekto įvaizdis. *Asoc. nuotr.*

delsimas reguliuoti naujas technologijas taip pat gali turėti ir blogų pasekmių: neigiamai paveikti žmogaus teises, sukurti tam tikrą nelygybę ar kitų problemų“, – didžiausius iššūkius įvardija VDU doktorantė.

Diskusijos apie etiką

Daug šalių jau yra parengusios nacionalines dirbtinio intelekto strategijas. Jos siekia kurti patrauklią aplinką investicijoms ir technologijų vystymui. Dirbtinio intelekto strategijos kuriamos ne tik JAV, Kinijoje ar Europos Sąjungoje, bet ir kituose regionuose, pavyzdžiui, Afrikoje. „Europos Sąjungoje yra pateiktas Dirbtinio intelekto akto siūlymas, kurio tikslas – nustatyti žmogų orientuotą ir etiškas dirbtinio intelekto vystymo taisykles. JAV ir Jungtinėje Karalystėje daug dėmesio sulaukia vaikų apsauga socialiniuose tinkluose ir skaitmeninėje erdvėje.

Siekama priimti atitinkamus teisės aktus, kurie įpareigotų paslaugų teikėjus užtikrinti asmenų apsaugą nuo pavojų ir neigiamo poveikio skaitmeninėje erdvėje. Tai apimtų ir tam tikrą dirbtinio intelekto technologijų panaudojimo reguliavimą“, – pastarųjų metų dirbtinio intelekto reguliavimo aktualijas aptaria J. Kalpokienė.

Nustebino greitas išpopuliarėjimas

Pašnekovės teigimu, rengiant disertaciją, kurios tyrimas vis dar vykdomas, ją labiausiai nustebino, kaip greitai tam tikras klausimas gali išpopuliarėti, tapti aktualus visuomenei, žiniasklaidai ir politikams. „Kai pradėjau tyrimus 2020 metais, buvo daug skepticizmo dėl dirbtinio intelekto panaudojimo kūrybinėms veikloms, dirbtinis intelektas nebuvo vertinamas kaip didelė grėsmė žmonių kūrybiškumui ir įgūdžiams. Tačiau per pastaruosius metus dirbtinio intelekto tema tapo gerokai aktualesnė, ypač po to, kai atsirado „Dall-E“, „ChatGPT“ ir kiti įrankiai, o dirbtinio intelekto technologijos pasidarė plačiai prieinamos, nereikalaujančios didelių investicijų. Teksto, vaizdo, muzikos generavimas yra nuolat plačiai aptarinėjamas visuomenėje, žiniasklaidoje. Šiandien šias dirbtinio intelekto technologijas galime taikyti kiekvienas kad ir išmaniajame telefone“, – greitai pasikeitusį visuomenės požiūrį ir dirbtinio intelekto taikymo mastus aptarė J. Kalpokienė. ■

ABSOLVENTŲ ISTORIJS

„Kai studijavau, jautėme pasididžiavimą universitetu“

Pokalbis su krepšinio treneriu Jonu Kazlausku

Legendinis krepšinio treneris Jonas Kazlauskas, su savo vadovaujamomis komandomis pelnęs aukščiausius Europos ir pasaulio krepšinio apdovanojimus, dar studijuodamas Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakultete, daugiau dėmesio skyrė sportui, o ne mokslams. Du ar tris kartus per dieną vykstančias treniruotes, varžybas ir išvykas suderinti su paskaitomis ir atsiskaitymais nebuvo pati lengviausia užduotis. Kartą būsimasis treneris iš dėstytojo net išgirdo frazę: „Nebus iš tavęs matematiko.“ Dėstytojo spėjimas pasitvirtino, tačiau J. Kazlauskas sako, kad žinios, kurias įgijo studijuodamas matematiką, buvo itin reikšmingos tolesnei jo karjerai: „Atrodo, kad mūsų darbas – krepšinis – yra tik sportas, bet kai analizuojame varžovą, tai yra vien skaičiai ir tikimybės.“

– Kas lėmė, kad pasirinkote būtent matematikos studijas?

– Panevėžio 1-ojoje vidurinėje mokykloje (dabar – J. Balčikonio gimnazija) turėjau labai stiprų ir reiklų matematikos mokytoją, neblogai mokiausi matematiką. Tuo metu priklausiau moksleivių krepšinio rinktinei, tad stojamiesiems egzaminams nebuvo kada pasiruošti. Labai bijojau tarybinės armijos, labai nenorėjau į ją, todėl stojau ten, kur tikėjaisi, kad tikrai įstosiu. Stojau į matematiką, man pasisekė ir buvau priimtas. Tada sau pasakiau – viskas, jokio krepšinio, dabar tikslingai mokysiuosi matematiką. Bet tik du

Treneris Jonas Kazlauskas. *VU nuotr.*

mėnesius „pratraukiau“ be krepšinio...

Pirmus dvejus metus dar spėjau mokyti su grupe, tačiau trečiame kurse prasidėjo skolos. Kiekvieną dieną turėdavau po dvi sunkias treniruotes, o jas derinti su matematikos mokslais buvo tikras išbandymas. Kai buvau pakviestas į jaunimo rinktinę ir išvykau į varžybas, grįžęs sužinojau, kad man oficialiai skirtos akademinės atostogos. Rinktinės nariai išimties tvarka galėjo daryti pertrauką, todėl kelerius metus skyriau vien tik sportui. Vienais metais mane pasikvietė dekanas Vytautas Merkyš ir sako: „Reikia pabaigti.“ Paklausiau jo patarimo, perėjau į neakivaizdines studijas ir pabaigiau.

– Kaip Jūsų studijų laikais atrodė

studentų laisvalaikis, sportinis gyvenimas?

– Kai įstojau, mano prioritetas buvo studijos. Tuo metu žaidžiau krepšinį už universitetą. Treniruotės vykdavo du kartus per savaitę. Dalyvaudavome tarpfakultetinėse varžybose, o kai pradėjome dalyvauti respublikinėse, Vilniaus „Statybos“ vyrų krepšinio komandos treneriai, pamatę, kaip žaidžiu, persiviliojo, kad vėl grįžčiau pas juos. Ir grįžau.

Tuo metu sportas buvo ant bangos ir gyvenimas buvo labai intensyvus ne tik tarp žaidėjų, bet ir tarp sirgalių. Pamenu, kad krepšinio salėje M. K. Čiurlionio gatvėje būdavo labai daug žiūrovų ir, ohoho, kas darydavosi! Salė – labai maža, atrodo, kad net patiems žaidėjams mažai erdvės, o dar kiek žiūrovų į ją susirinkdavo! Keliomis eilėmis. Sunku nupasakoti, kaip sirgaliai įkaitindavo atmosferą, kai vykdavo labai aršios kovos.

– Kurie dėstytojai iš studijų metų labiausiai įsiminė?

– Stengiausi būti geras studentas – nepraleisdavau paskaitų be reikalo, kiek galėjau, tiek lankiau. Nebent pasitaikydavo kokios išvykos. Stengiausi mokyti taip, kad sugebėčiau išlaikyti egzaminus. Dėl dalyvavimo varžybose egzaminus dažniausiai laikydavau vienas.

Viena iš labiau atmintų įstrigusių istorijų susijusi su dėstytoju Ignu Stasiu Uždavinium. Jis dėstė labai sudėtingą dalyką –

teorinę mechaniką. Atėjęs pas dėstytoją I. S. Uždavinį, sakau: „Važiuoju į varžybas. Ar galėčiau grįžęs pas jus egzaminą laikyti?“ Tuo metu buvo penkiabalė sistema. Jis į mane taip įdomiai pažiūrėjo ir klausia: „Tau ketverto užteks?“ Iš nustebimo, kad man gali leisti nelaiikyti tokio sudėtingo egzamino ir parašyti įvertinimą, net nežinojau, ką atsakyti. Jis vėl pakartojo klausimą. Pasimetęs atsakiau, kad taip. Pasirašęs sako: „Nebus iš tavęs matematiko.“

Praėjus daugeliui metų, kai tapau rinktinės treneriu ir kai 2000-aisiais skridome į Sidnėjaus vasaros olimpinės žaidynes, su buvusiu dėstytoju ir tuometiniu Seimo nariu I. S. Uždavinium susitikau oro uoste. Jis kartu su V. Landsbergiu atėjo mūsų išlydėti į žaidynes. Priėjo prie manęs ir sako: „Sakiau gi, kad nebus iš tavęs matematiko.“

– Ar dėstytojai atlaidžiau žiūrėdavo į studijas, žinodami apie Jūsų sportinę karjerą?

– Dėstytojai žinojo, kas aš toks, jiems būdavo smalsu pagainioti mane, pažiūrėti, kiek „gaudaisi toje matematikoje ar kituose dalykuose“. Praėjus nemažai metų po studijų baigimo, sutikau vieną dėstytoją ir jis man papasakojo istoriją. Nežinau, ar ji tikra, ar ne. Jis sakė, kad, kai man liko labai mažai studijuoti, gal koks pusmetis ar metai, susirinko dėstytojai ir tarėsi, kad gal reikia palengvinti man gyvenimą ir supaprastinti

ABSOLVENTŲ ISTORIJS

„Kai studijavau, jautėme pasididžiavimą universitetu“

Pokalbis su krepšinio treneriu Jonu Kazlausku

■ Atkelta iš 7 p.

studijų procesus. O vienas vyresnis dėstytojas sako: „Ne, jis tiek daug pats padarė, dabar supyks, jeigu mes taip lengvai praleisime.“

– **Kokių atrandate sąsajų tarp to, ką išmokote studijų metais, ir to, ką galima pritaikyti trenerio darbe?**

– Jūs neįsivaizduojate, kiek daug! Atrodo, kad mūsų darbas – krepšinis – yra tik sportas, bet kai analizuojame varžovą, tai yra vien skaičiai ir tikimybės. Pavyzdžiui, kiek kartų vienas žaidėjas varosi kamuolį į vieną ar kitą pusę, koks jo efektyvumas, pataikymas. Jeigu varosi į vieną pusę, jo efektyvumas ir pataikymas vienoks, jeigu į kitą – kitoks. Jeigu meta sustojęs – vėl kitaip. Vieni skaičiai! Daug skaičiuojame ir pagal tai priimame sprendimus.

Krepšinis yra vien tik statistika – visas

dėmesys procentams, kas kiek meta ir kiek pataiko. Šioje srityje labai svarbu gebėti pritaikyti logiką ir loginį mąstymą. Universitete gavau ir psichologijos žinių. Jos buvo labai svarbios toje srityje, kurioje dirbau. Universitetas man labai praplėtė akiratį ir kalbant apie kitus dalykus, kurie net nėra susiję su matematika. Už tai aš jam ir dėkingas.

– **Universitetą baigėte beveik prieš keturiasdešimt metų. Kuo labiausiai didžiuojatės?**

– Didžiuojuosi, kad baigiau seniausią, gražiausią, didžiausią, geriausią universitetą. Kai studijavau, visi jautėme pasididžiavimą, kad mes – iš stipriausio šalies universiteto.

– **O kaip atrodė Jūsų karjeros kelias?**

– Kai baigiau profesionalią krepšinininko karjerą, buvo sunkus laikotarpis ir teko priimti sudėtingus sprendimus. Labai keblu pasakoti, nes tas laikotarpis, kai aš studijavau, ir

tas, kuriuo jūs dabar gyvenate, skiriasi kaip diena ir naktis. Tuo metu, žaisdami krepšinį, mes nesukaupe didelio turto, neuždirbome didelių pinigų. Po studijų man reikėjo viską pradėti nuo nulio. Aš ilgai svarsčiau, ką man reikia daryti: ar eiti mokytojauti, ar treniruoti. Ilgai ieškojau, kur dirbti, kol gavau pasiūlymą Vilniaus olimpinio rezervu krepšinio mokykloje eiti ne tik trenerio, bet ir direktoriaus pareigas. Jas ėjau daugiau kaip devynerius metus. Tada atsirado moksleivių rinktinė, ją treniravau ir 1994 m. pirmieji Lietuvoje iškovojoje Europos jaunių čempionų titulą. Ir po to jau prasidėjo darbas su „Žalgiriu“, Lietuvos rinktine ir kitais.

– **Jūs turite net penkis anūkus. Ar padedate jiems ruošti matematikos namų darbus?**

– Mėgstu juokauti, kad mokausi aštuntoje klasėje iš naujo. Vyriausia mano anūkė

yra aštuntokė ir labai dažnai su ja kartu dirbame – per savaitę bent kelis kartus. Kol kas šios klasės kursas man dar lengvas, bet kai anūkė augs, pažiūrėsiu, kiek dar mano atmintis traukia.

– **Ko palinkėtumėte savo anūkam ir kitiems moksleiviams, kurie dar tik mokosi ir dėlioja ateities planus?**

– Reikia stengtis siekti žinių – jos ne kuopra, ne sunkus maišas. Žinios tik padės gyvenime, tai – labai svarbus dalykas. Labai svarbu mokytis kalbų. Aš buvau negabus kalboms, tačiau jų mokėjimas labai praverčia ir atidaro daug kelių. Dar svarbu būti drąšiam, sugebėti atsispirti blogiems dalykams. Per visą savo karjerą esu matęs daug liūdnai pasibaigusių istorijų, kai gabų jauną žmogų blogas sprendimas nutempia žemyn, sužlugdo karjerą. Reikia mokytis jaunimą sakyti „ne“ ir pakovoti už save. ■

Savo miestą mylintis žmogus yra pasiryžęs daug nuveikti jo labui

„Tikrai ne visi, stodami į universitetą, įsivaizduoja, kuo bus vėliau ar ką nori veikti gyvenime. Abejoju, ar įmanoma įsivaizduoti, kokios tos studijos bus, kol jų nepradedi. Nors nebuvo baigusi jokios menų mokyklos ir menininke savęs neįsivaizdavau, mane žavėjo mintis dirbti kūrybinį darbą“, – pasakojo projekto „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ programos vadovė Ana Kočegarova-Maj. Pašnekovės teigimu, vadovavimas didelio lygmens projektui leido iš naujo pažvelgti į Kauną ir atnešė naują patirtį. Einant naujas pareigas teko mokytis suderinti ne vieną sritį: nuo vadovavimo, administravimo iki žmogiškųjų išteklių valdymo. „Reikėjo išmokti dirbti srityse, kurios su menotyros mokslais visiškai nesusijusios“, – sakė Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Menų fakulteto absolventė, čia įgijusi menotyros bakalauro, o vėliau – ir kultūros paveldo ir turizmo magistro laipsnį.

Kiekviename mieste įgyvendinamas projektas – unikalūs

Prisimindama savo karjeros kelio pradžią, „Kaunas 2022“ programos vadovė sakė, kad dar studijuodama suprato, jog sprendimas rinktis menotyros studijas buvo sėkmingas: „Menotyros studijos yra labai daug savyje talpinančios. Jų metu mokėmės ne tik apie meną, bet ir studijavome istoriją plačiaja prasme. Baigus mokslus, sėkminga banga nunešė

Apdovanojimo Prezidentūroje metu

mane tai į vieną, tai į kitą darbovietę. Atsiradus laisvai gido pozicijai Nacionaliniame M. K. Čiurlionio muziejuje, įsidarbinau ten, o vėliau VDU menų galerijoje „101“.

Kalbėdama apie „Kaunas 2022“ projekte įgytą patirtį, Ana teigė, kad kiekvienam jo dalyviui tai atnešė naujas pamokas: „Šis projektas kiekviename mieste yra unikalūs, o jo įgyvendinimas yra nuolatinis mokymasis. Kartu ieškoma sprendimų, kaip jį įgyvendinti. Tai patirtis, kuri niekada daugiau nebebus kartota. Nors projekto siekiai buvo numatyti iš anksto, tačiau niekas neturėjo aiškių atsakymų, kaip viskas susiklostys.“ Pasiteiravus, kas, einant tokias atsakingas pareigas dideliame projekte, padėjo neprasti

VDU absolventė A. Kočegarova-Maj.
M. Plepio nuotr.

įkvėpimo, programos vadovė nedvejo-dama atsakė: „Didelė laimė dirbti tokiam kolektyve. Subūrėme talentingus, didelę patirtį turinčius kūrybinės srities žmones.“

Svarbiausia – kad žmonės mieste gerai jaustųsi

Apžvelgdama, kaip projekto „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ metu keitėsi kauniečių santykis su miestu, A. Kočegarova-Maj pabrėžė, kad vykdytomis iniciatyvomis buvo siekta, jog Kauno miesto ir rajono gyventojai ne tik pamatytų savo namus kitomis akimis, bet ir sustiprintų individualų ryšį su juos supančiomis vietomis: „Man atrodo, kad ši misija buvo

svarbiausia, ką bet kokia kultūros sostinė gali duoti. Būtent tą pasididžiavimo, ryšio su savo gyvenamąja vieta jausmą, kuris miestui yra labai naudingas. Žmogus, kuris myli savo miestą ir rajoną, yra pasiruošęs daugiau nuveikti jo vardan.“

Apibūdindama savo santykį su Kaunu, Ana teigė, kad menotyros, o vėliau – kultūros paveldo ir turizmo studijos, ypač jų metu nagrinėtas Kauno modernizmo laikotarpis, įskiepijo meilę miestui: „Kultūros sostinės projektas leido gvildinti dar įvairesnius miesto ir rajono istorijos sluoksnius. Plėtėsi ir pats miesto tapatumas, kurį turėjau galimybę pamatyti platesniame Europos kontekste ir visa tai įvertinti. Sėkmingas projektas yra gyvas įrodymas, kad, nepaisant įvairių išbandymų, mūsų kultūros sektorius yra linkęs bendradarbiauti, ir atskleidė, kokias kompetencijas turi jame dirbantys žmonės.“

Įdėtos pastangos, projekto metu sujungiant įvairias iniciatyvas, sulaukė neeilinio įvertinimo. Šių metų Vasario 16-ąją Lietuvos Prezidentas Gitanas Nausėda apdovanojo A. Kočegarovą-Maj kartu su kitais projekto kūrėjais ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ medaliu. Pasak projekto programos vadovės, sulaukti tokio apdovanojimo – išties džiugu: „Džiaugiuosi, kad gimiau šalyje, kur kultūrinė ir kūrybinė veikla yra pastebima ir vertinama, kaip svarbi mūsų tapatybės stiprinimui ir ryšių puoselėjimui tarp Lietuvos ir pasaulio.“ ■

Įgyvendinant „Rail Baltica“ projektą

Pokalbis su doc. Kristina Čižiūniene

Pasirodžius informacijai apie traukinio maršrutą Vilnius–Varšuva, pastarojo paklausa buvo didžiulė. Pirmieji traukinio bilietai buvo išpirkti akimirksniu. Įsigyti bilietą Lietuvoje buvo beveik neįmanoma. Bet ir dabar keleivių susidomėjimas šiuo maršrutu nemažėja, nes daliai žmonių kelionės, pavyzdžiui, autobusu ar automobiliu, sukelia daug nepatogumų: kelionės metu reikia tik sėdėti, negalima atsistoti ar vaikščioti, maži vaikai negali nevaržomai judėti. Traukinyje šių ribojimų nėra. Pasak

Vilniaus Gedimino technikos universiteto (VGTU) Logistikos ir transporto vadybos katedros docentės dr. Kristinos Čižiūnienės, maršruto patrauklumą ir konkurencingumą galima padidinti dar labiau, tačiau reikia išspręsti tam tikrus infrastruktūrinius bei techninius klausimus.

Maršruto reikšmė susisiekimo sistemai

Docentės teigimu, atidarytas maršrutas yra itin reikšmingas susisiekimo sistemai, o

pastaroji, nutiesus Europinį geležinkelį „Rail Baltica“, tik didės. Jis užtikrins tiesioginį susisiekimą su Europos Sąjungos šalimis, skatins darnų susisiekimą, atitinkantį žaliosios logistikos iššūkius: „Įgyvendinus „Rail Baltica“ projekte užsibrėžtus tikslus, atstumai tarp sostinių, esančių Baltijos regionine, žvelgiant iš laiko perspektyvos, pranyks. Atsižvelgiant į tai, kad žmonės vis labiau linkę keliauti į kaimynines šalis, traukinio maršrutas Vilnius–Varšuva ir ateityje nutiesta naujoji geležinkelio vėžė suteiks galimybes keliauti

ne tik darbo ar studijų reikalais. Tai atvers galimybę ir trumpalaikėms turistinėms ar pažintinėms išvykoms.“

Galimi maršruto pokyčiai

Žmonės visada norėjo keliauti greitai ir patogiai. Tačiau šiandien maršrutas Vilnius–Varšuva keleiviams vis dar nėra nei patogus, nei greitas. Planuojama, kad, nutiesus „Rail Baltica“, projektinis traukinių greitis galėtų siekti iki 250 km/val. Tuomet pasiekti

■ Nukelta | 9 p.

Igyvendinant „Rail Baltica“ projektą Pokalbis su doc. Kristina Čižiūniene

■ Atkelta iš 8 p.

Lenkijos sostinę būtų galima maždaug per 4 val. Kiek tai bus realu, parodys laikas, kadangi Lenkijos teritorijoje, ypač nuo Šeštokų link Varšuvos, kelias yra vingiuotas ir traukinių greitis siekia apie 40 km/val. Tai turi įtakos visos kelionės laikui.

Pasak K. Čižiūnienės, „siekiant trumpinti kelionės laiką, turėtų būti išspręstas ir persėdimas klausimas. Šiuo metu tai užtrunka apie 30 min., tačiau dėl nenumatytų aplinkybių gali trukti ir ilgiau. Įvairūs infrastruktūriniai pokyčiai vyksta abiejose valstybėse, tačiau skirtingu tempu ir lygmeniu“. Taigi, norint patobulinti maršrutą, pirmiausia abiejose šalyse turėtų būti teikiamos to paties profilio paslaugos kelionės metu – „Wi-Fi“, užtikrinta, kad veiktų elektros prietaisų įkrovimų lizdai, galimybė įsigyti maisto ir gėrimų visos kelionės metu. Būtina rasti vietą pasidėti didesniems lagaminams.

„Tobulinant maršrutą, turėtų būti panaiškinti visi galimi kalbos barjerai ir iššūkiai, susiję su informacijos pateikimu keleiviams. Informacija visame maršrute turėtų būti teikiama lietuvių, lenkų ir anglų kalbomis. Nors persėdimas ir neužtrunka labai ilgai, tai vyksta perone po atviru dangumi. Siekiant didesnio patogumo keleiviams, reikėtų pagalvoti apie uždarus patalpas ar bent stogelio įrengimą, kad oro sąlygos nesukeltų nepatogumų keleiviams. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu Lietuvoje yra 5 stotelės, o iki Varšuvos centrinės geležinkelio stoties – 14, reikėtų sumažinti stotelių skaičių Lenkijoje, nes dėl to kelionė trunka gerokai ilgiau“, – pažymi K. Čižiūnienė.

Techniniai sprendimai, įgyvendinti maršrute Vilnius–Varšuva

Pasak docentės, maršruto atkarpoje

Doc. dr. Kristina Čižiūniene.
Aleksa Jaunius nuotr.

buvo tvarkoma infrastruktūra, elektrifikuojami kelio ruožai, modernizuojamos sistemos, gyvenvietėse įrengiamos triukšmo izoliacinės arba triukšmą atspindinčios sienutės ir pan. Kyla daug technologinių

klausimų, susijusių su geležinkelio projektavimo ir tiesimo darbais. Pavyzdžiui, žemės išpirkimo klausimai, dideli posūkio spinduliai, vingiuoti kelio ruožai, sankirtos su gyvenamosiomis teritorijomis, kelių transportu, vieno lygio pervažų modernizavimas, tiltų, pralaidų, modernios eismo valdymo sistemos ir pan. K. Čižiūnienė pažymi: „Kai kurios geros idėjos gali ir likti tik idėjomis, o tai turės įtakos ir traukinių greičiui. Kadangi Vilnius – valstybės sostinė, jis gavo puikią galimybę prisijungti prie pagrindinės „Rail Baltica“ atkarpos. Tai lems, kad su vienu persėdimu arba net be jo galėsime keliauti į kitų šalių sostines ir miestus. Tiesa, laikantis žaliąjo kurso krypties ir siekiant patenkinti keliautojų lūkesčius, reikės investuoti į modernius, komfortiškus elektrinius traukinius. Šie pokyčiai būtini, siekiant užtikrinti patogų keliavimą. ■

Pasirinkimo laisvė būsto kredito rinkoje

Dr. Viktorija Tauraitė

Užsitęsęs neapibrėžtumo jausmas ir pastovumo poreikis vartotojus skatina itin apgalvotai priimti pirkimo sprendimus, susijusius tiek su kasdienia veikla, tiek su ilgalaikių pirkinių įsigijimu. Ilgalaikius pirkinius, pavyzdžiui, būstas, neretai yra įsigijamas, imant kreditą. Vartotojo pasirinkimas, imant būsto kreditą, turėtų būti pagrįstas sąžiningo pasirinkimo laisve, kai vartotojui kredito davėjas suteiktų galimybę pasirinkti kintamas arba fiksuotas būsto paskolos palūkanų normas.

Vartotojas nori pastovumo

Šį vartotojo poreikį atspindi Valstybės duomenų agentūros pateikiama naujausia statistika. Pavyzdžiui, šių metų gegužę didžioji dalis namų ūkių nurodė, kad truputį sutaupo (52 proc.) arba išleidžia viską, ką gauna (35 proc.). Vartotojo taupymo elgseną veikia dažnos visuomenėje sklindančios kalbos apie galimą nuosmukį, kylanti bazinė palūkanų norma, politinis ir ekonominis nestabilumas tiek Lietuvoje, tiek pasaulyje. Tokios aplinkybės prisideda ir prie to, kad beveik trečdalis vartotojų nurodo, jog šiuo

metu nėra tinkamas metas įsigyti didesnius pirkinius, tokius kaip baldai, buitinė technika ir pan. Beveik kas antras vartotojas laikosi neutralios pozicijos, nurodydamas, kad nei tinkamas, nei netinkamas metas tokio pobūdžio pirkiniams įsigyti.

Atsargumo nuostata vyrauja ir nekilnojamojo turto rinkoje. Šių metų balandį net 86 proc. respondentų nurodė, kad per artimiausius 12 mėnesių neketina pirkti ar statyti namo, buto, vasarnamio ir pan. Garantuotą teigiamą atsakymą pateikė tik 2 proc. respondentų. Slopstanti pirkimo elgsena atsispindi ir nekilnojamojo turto pirkimų sandorių rinkoje. Remiantis Lietuvos banko duomenimis, 2022 m. parduotų būstų skaičius rinkoje pradėjo mažėti, o šių metų pradžioje buvo mažiausias per paskutinius penkerius metus. Viena iš priežasčių – būsto įperkamos sunkumai. Realių pajamų mažėjimas galėjo pasireikšti tuomet, kai kainų lygio augimas buvo spartesnis, nei augo gyventojų pajamos, kai už tą pačią pinigų sumą galėjome įsigyti mažiau prekių ir paslaugų, bei didėjanti bazinė palūkanų norma.

Nuogastavimai dėl kainų lygio augimo

Vartotojai baiminasi tolesnio kainų augimo. Gegužę gyventojai nurodė, kad per artimiausius 12 mėnesių infliacijos lygis turėtų siekti 18,6 proc. Gyventojų prognozės dėl infliacijos rodiklio 2023 m. yra linkusios blogėti nuo kovo. Faktiniai duomenys atskleidžia panašią situaciją: šių metų gegužę vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal suderintą vartotojų kainų indeksą, sudarė 18,4 proc. Visgi vartojimo prekių ir paslaugų kainų pokytis 2023 m. gegužę, palyginti su

balandžiu, sudarė –0,1 proc. Taigi fiksuojama, nors ir nežymi, defliacija, t. y. kainų lygio mažėjimo procesas. Akivaizdu, kad šiuo metu vartotojui Lietuvoje itin svarbus yra kainų pastovumas.

Subtilybės būsto paskolų rinkoje

Siekiant įsigyti norimą nekilnojamąjį turtą ir imant atitinkamo dydžio paskolą, ypač svarbi skolinimosi kaina. Būsto paskolos palūkanos įprastai susideda iš banko maržos (dažniausiai nustatoma individualiai ir nekin-ta visą paskolos laikotarpį) ir kintamos arba fiksuotos palūkanų normos. Pastebima, kad Lietuvoje fiksuotos palūkanos dažniausiai yra taikomos vartojimo paskoloms, o kintamos – būsto paskoloms. Kintamos palūkanos yra susietos su EURIBOR (Europos tarpbankinės rinkos palūkanų norma, išreikšta metinėmis palūkanomis), kuri, priklausomai nuo pasirašytos būsto kredito sutarties sąlygų, gali būti perskaičiuojama kas 3, 6 ar 12 mėnesių.

Kintamų ar fiksuotų palūkanų pasirinkimas

Remiantis abiejų šalių (banko ir vartotojo) sąžiningo pasirinkimo principu, kredito davėjas turėtų pasiūlyti, o vartotojas – tinkamai įvertinti ir apsvaistinti būsto kredito sąlygas tiek su fiksuota, tiek su kintama palūkanų norma. Negalima vienareikšmiškai nurodyti, kokio pobūdžio palūkanų norma yra sąlyginai geresnė ar blogesnė. Viskas priklauso nuo konkrečios situacijos. Tačiau akivaizdu, kad fiksuotų palūkanų pasirinkimas vartotoją apsaugo nuo kredito įmokų pokyčių nustatytam laikotarpiui. Tai ypač aktualu, kintant EURIBOR.

Dažnu atveju fiksuotų palūkanų kaina yra sąlyginai didesnė nei kintamų palūkanų. Logiška, kad, siekiami pastovumo, turime sumokėti sąlyginai didesnę pinigų sumą. O jeigu sutinkame prisiimti riziką, tuomet galime mokėti sąlyginai mažesnę pinigų sumą. Priklausomai nuo atitinkamoje šalyje išsivysčiusio finansų sektoriaus gali skirtis ir vartotojų elgsena, susijusi su kintamomis ar fiksuotomis palūkanomis. Kaip nurodo Lietuvos bankas, paskolos su kintama palūkanų norma dominuoja Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, Suomijoje bei Švedijoje, o fiksuotos – Prancūzijoje ir Vokietijoje. Naujos bent terminuotai tam tikram laikotarpiui fiksuotų palūkanų normų paskolos sudaro daugiau kaip 85 proc.

Finansinio raštingumo svarba

Akivaizdu, kad, suteikus vartotojui pasirinkimo galimybę dėl kintamų ar fiksuotų palūkanų, šis turi būti įgijęs pakankamą finansinio raštingumo lygį. Finansinis raštingumas – gebėjimas suprasti ir efektyviai panaudoti įvairius finansinius įgūdžius. Pasaulio ekonomikos forumas šiuos gebėjimus priskiria baziniams, tokiems kaip skaitymas ar rašymas. Įvairūs tarptautiniai tyrimai Lietuvos gyventojų finansinio raštingumo žinias ir įgūdžius prilygina vidutinei kategorijai, tačiau neišvengiamai šias žinias reikia tobulinti, siekiant padėti pasirinkti geriausius finansinius sprendimus. Danija, Vokietija, Švedija ir Nyderlandai Europos Sąjungoje įvardijamos kaip šalys lyderės finansinio raštingumo kontekste, kur finansiskai raštingų gyventojų dalis yra ne mažesnė nei 65 proc. Autorė yra VDU Ekonomikos ir vadybos fakulteto mokslo darbuotoja. ■

Neapykantos kalbos ir dezinformacijos mažinimas viešajame bendravime

Ar įmanoma užtikrinti visuomenės ir žiniasklaidos etikos standartus bendraujant? Kaip mažinti neapykantos kalbos ir dezinformacijos plitimą internete? Šiuos ir kitus klausimus išspręsti sieks naujas tarptautinis Europos Sąjungos finansuojamas „Horizon Europe“ projektas DIACOMET, kurį vykdys Vytauto Didžiojo universitetas (VDU) su partneriais iš

aštuonių Europos valstybių. Projekto tikslas – parengti dialogo etikos koncepciją ir pasiūlyti atskaitomybės priemonių modelį, kuris jungtų žiniasklaidos ir piliečių atsakomybės principus. Remiantis mokslinių tyrimų rezultatais, projekto metu bus parengtos ir edukacinės priemonės, skirtos ikimokyklinio ir bendrojo lavinimo įstaigoms, aukštosios mokykloms, nevyriausybinėms

organizacijoms, rekomendacijos sprendimų priėmėjams.

„Šių dienų skaitmeninių technologijų virsmo akivaizdoje turime pripažinti akivaizdžias viešumo galimybes bendrauti, kurti, bendradarbiauti, bet sykiu atpažinti augančią riziką dėl dezinformacijos, neapykantos kalbos ir konfliktų kurstymo. Šie procesai liudija apie fundamentalius tradicinės

viešosios erdvės pokyčius“, – teigia projekto koordinatore, VDU Viešosios komunikacijos katedros vedėja prof. Kristina Juraitė.

Pasak profesorės, skaitmeninėje komunikacijoje ekosistemoje centrinę vietą užima medijų vartotojai, o tai reiškia – didžioji dalis visuomenės. Todėl čia dar svarbesni tampa pagarbos, atjautos, skaidrumo ir socialinės

■ Nukelta | 10 p.

Neapykantos kalbos ir dezinformacijos mažinimas viešajame bendravime

■ Atkelta iš 9 p.

atsakomybės principai. Tokioje aplinkoje būtina kalbėti apie etišką bendravimą, kuris būtų grįstas moralės normomis, demokratinėmis vertybėmis ir žmogaus teisėmis. „Šiais principais turėtų vadovautis visi, veikiantys skaitmeninėje aplinkoje. Jie turėtų suvokti ir demonstruoti ne tik žodžio laisvę, bet ir atsakomybę bei atskaitomybę. Tikimės, kad DIACOMET projektas prisidės prie etiškos ir atsakingos komunikacijos skatinimo, siekdamas stiprinti piliečių atsparumą dezinformacijai ir pilietinę atskaitomybę“, – teigia prof. dr. K. Juraitė.

macijai ir pilietinę atskaitomybę“, – teigia prof. dr. K. Juraitė.

Pasak projekto iniciatorių, dabartinis viešosios komunikacijos modelis neįgalina piliečių efektyviai prisidėti prie žiniasklaidos institucijų veiklos Europos demokratinėse valstybėse. Skaitmeninė komunikacija praplėte žmonių bendravimo būdus, tačiau kelia ir daugybę iššūkių, todėl DIACOMET ir sieks skatinti piliečių atsparumą bei atskaitomybę, prisidėti prie etiško bendravimo. Šis projektas yra Europos Sąjungos „Horizon Europe“ mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Kul-

„DIACOMET“ projekto koordinatore, VDU Viešosios komunikacijos katedros vedėja, prof. Kristina Juraitė

tūra, kūrybiškumas ir įtrauki visuomenė“ dalis.

Projekto koordinatorius – Vytauto Didžiojo universitetas. Projekto partneriai – universitetai, mokslo institucijos, žiniasklaidos priemonės ir nevyriausybinės organizacijos: Estijos Tartu universitetas, Suomijos Tamperės universitetas, Austrijos mokslų akademija, Slovėnijos Liubianos universitetas, Nyderlandų Utrechto taikomųjų mokslų universitetas, UAB „Delfi“ (Lietuva), Vengrijos Europos draugija, Estijos Politikos studijų centras „Praxis“ ir asocijuotas partneris – Italijos Šveicarijos universitetas (Šveicarija). ■

MRU Aplinkos valdymo laboratorijos mokslininkai baigia vykdyti Lietuvos ežerų ekosisteminių paslaugų projektą

Kęstutis Stoškus

Lietuvoje yra daugiau kaip tūkstantis ežerų. Glaudus Lietuvos žmonių ryšys su gamta yra ypač ryškus jų artumoje su ežerų ekosistemomis. Tiek rekreaciniais, tiek pragyvenimo tikslais Lietuvos ežerai padeda užtikrinti pragyvenimą tiek kaimo, tiek miesto gyventojams. Projekto „Lietuvos ežerų ekosisteminių paslaugų: klimato ir žemės naudojimo kaitos poveikis“ tikslas – įvertinti ir kartografuoti ekosistemines paslaugas Lietuvoje nacionaliniu mastu, remiantis daugiamečiu analize. Jis pradėtas įgyvendinti 2021 m. ir netrukus bus baigtas. Ekologinių procesų sukuriamos paslaugos gali būti skirstomos į aprūpinimo, reguliavimo, palaikymo ir kultūrinės.

„Ežerų ekosistemos teikia platų ekosisteminių paslaugų spektrą. Yra daug informacijos apie ežerų ekosistemų svarbą žmogaus ir gamtos ryšiams. Didžiojoje dalyje iki šiol atliktų tyrimų daugiausia dėmesio buvo skiriama vieno ežero ekosistemoms. Tik nedaugelyje jų pateikiama išsamių žinių apie ežerų ekosistemų teikiamas ekosistemines paslaugas nacionaliniu mastu, tyrimų rezultatus paverčiant erdvine informacija. Būtent tai ir paskatino ištirti bei suprasti ekosisteminių paslaugų teikimą Lietuvos ežerų ekosistemose“, – teigia Mykolas Romeris universiteto (MRU) Aplinkos valdymo laboratorijos atstovai.

Projekto rezultatus bus galima rasti geoduomenų bazėje, baigiamąjoje ataskaitoje ir mokslinėse publikacijose. Projekto pradžioje buvo surengtas suinteresuotųjų šalių susitikimas,

Lietuvos kraštovaizdis. Asoc. nuotrauka

damiesi turimais duomenimis, iš HydroLAKES duomenų bazės atrinko daugiau kaip tūkstantį ežerų, kuriuos reikėjo išanalizuoti. Duomenys buvo renkami iš kelių šaltinių: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos stebėjimo duomenų, nuotolinio stebėjimo, modeliujamų duomenų

ir geoerdvinių duomenų bazių. Paieška buvo išplėsta, nes projektas apėmė daugiamečią perspektyvą. Surinkti 1990, 2000, 2006, 2006, 2012 ir 2018 metų duomenys. Rezultatas – erdviškai išreikšta Lietuvos ežerų ekosisteminių paslaugų duomenų bazė, apimanti analizuojamus metus. Kitas LACLAN projekto aspektas – klimato kaitos poveikio ežerų ekosisteminiams paslaugoms vertinimas. Parengėme keturis ateities socialinius ir ekonominius scenarijus pagal RCP 4.5 klimato scenarijų. Ateities duomenys surinkti iš turimų ir pačių tyrėjų sukurtų modeliavimo duomenų. Šio etapo rezultatas – pagal keturis scenarijus sudarytas ežerų ekosisteminių paslaugų žemėlapis 2050 metams. Šio etapo rezultatai bus pateikti geoduomenų bazėje.

Paskutinis šio projekto etapas – sukurtų metodinių pagrindų taikymas didelės skiriamosios gebos perspektyvoje. Kartu su suinteresuotais šalimis atrinkti trys atvejo tyrimai (ežerai). Šiame etape, be didesnės skiriamosios gebos duomenų, naudosisime artimąjį stebėjimą (dronų nuotraukas), kad

išbandytume galimybę sudaryti ekosistemų paslaugų žemėlapi. Šio etapo rezultatai taip pat bus pateikti geoduomenų bazėje. Remiantis parengta informacija, bus pateiktos rekomendacijos, kaip toliau stebėti ežerų ekosisteminių paslaugų teikimą Lietuvoje. Ši informacija bus pateikta ataskaitoje, kuria galės naudotis aplinkosaugos ir teritorijų valdytojai, valstybės institucijos, nevyriausybines organizacijos ir kitos piliečių asociacijos.

Preliminarūs LACLAN rezultatai išplatinti keliose tarptautinio lygio konferencijose, pavyzdžiui, EGU 2023. LACLAN projektas prisidėjo prie žinių gilinimo ir buvo vienas iš nedaugelio tyrimų, skirtų ežerų ekosisteminiams paslaugoms kartografuoti ir vertinti nacionaliniu mastu. Šiam projektui skirtas Europos socialinio fondo finansavimas pagal priemonę Nr. 09.3.3-LMT-K-712 „Mokslininkų, kitų tyrėjų ir studentų kompetencijų ugdymas per praktinę mokslinę veiklą“.

MRU Aplinkos valdymo laboratorijos tyrėjas, jūrų biologas Miguelis Inácijas yra projekto komandos narys. Klaipėdos universitete jis įgijo ekologijos ir aplinkotyros mokslų daktaro laipsnį, Belgijos Gento universitete baigė jūrų biologinės įvairovės ir apsaugos magistrantūros studijas. Savo mokslinius tyrimus plėtojo Vokietijos Leibnico Baltijos jūros tyrimų institute Varne miundeje. Daugiausia dėmesio mokslininkas skiria pakrančių ir jūrų sistemose teikiamų ekosisteminių paslaugų vertinimui ir kartografavimui, siekdamas parengti pakrančių ir jūrų valdymo metodus. Autorius yra MRU Komunikacijos ir rinkodaros centro Išorinės komunikacijos vadybininkas. ■

menė: dabartis ir ateities išvalgos VIII /Studies-Business-Society: Present and Future Insights VIII“ – Klaipėdos valstybinė kolegija (kvk.lt) arba Klaipėdos valstybinės kolegijos internetinio tinklalapio mokslo skiltyje „Konferencijos“.

MOKSLO RENGINIAI

Kviečiame į kasmetinę tarptautinę konferenciją „Studijos-verslas-visuomenė: dabartis ir ateities išvalgos“ 2023 m. rugsėjo 26 d., Klaipėda

Konferencijos tikslas – skatinti akademinę bendruomenę, verslo atstovus ir visuomenės narius dalintis teorinėmis žiniomis ir praktine patirtimi, dalyvauti diskusijose ir stiprinti mokslinę, ekonominę bei socialinę integraciją globalioje erdvėje.

Konferencijos pranešimų kryptys:

1. Studijų kokybė ir specialistų rengimo tendencijos.
2. Mokslo, verslo ir visuomenės bendradarbiavimas.
3. Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo realijos, tendencijos ir perspektyvos.
4. Verslo ir viešojo sektoriaus aktualijos, tendencijos bei inovacijos.
5. Šiuolaikinės visuomenės poreikiai ir iššūkiai.

Konferencija vyks nuotoliniu būdu MS Teams aplinkoje. Išsamesnę informaciją apie konferenciją rasite paspaudę nuorodą: Tarptautinė konferencija „Studijos-verslas-visuo-

menė: dabartis ir ateities išvalgos VIII /Studies-Business-Society: Present and Future Insights VIII“ – Klaipėdos valstybinė kolegija (kvk.lt) arba Klaipėdos valstybinės kolegijos internetinio tinklalapio mokslo skiltyje „Konferencijos“.

Straipsniai, parengti pagal nustatytus reikalavimus, bus spausdinami recenzuojamame mokslo žurnale „Studijos-verslas- visuomenė: dabartis ir ateities išvalgos“ (7):

<https://kvkvfpublishing.wordpress.com/>. Žurnalas yra įtrauktas į *Index Copernicus World of Journal* duomenų bazę (<https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=63747>).

Reikalavimai straipsniam ir šablonas pateikiami:

<https://kvkvfpublishing.wordpress.com/guidelines-for-authors>

Dr. Ilvija Piktornaitė, Verslo administravimo katedros docentė (Klaipėdos valstybinė kolegija | www.kvk.lt. El. paštas i.piktornaite@kvk.lt)

Miestas albume: sostinės įvaizdžio ženklai (XIX–XXI a.)

Dr. Birutė Railienė ir Rūta Kazlauskienė

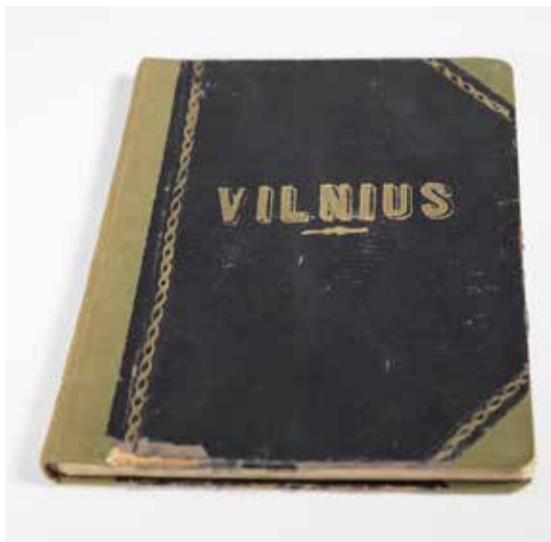
Vilniaus miesto 700-osioms įkūrimo metinėms paminėti Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje parengta paroda „Miestas albume: sostinės įvaizdžio ženklai (XIX–XXI a.)“. Iš Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos fondų. Ekspozicija veiks liepos 17 d. – rugpjūčio 25 d.

Parodai atrinkta dalis (apie pusantro šimto) Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje saugomų albumų apie Vilnių, datuojamų nuo XIX a. pab. iki šių dienų. Jų tematinė įvairovė gana plati – tai albumai, įamžinę unikalią miesto istoriją, mokslo, meno, religijos, miesto urbanistikos ir kraštovaizdžio, gyvenamosios vaizdus, praeities bei šandienos asmenybių buvimą ir veiklą miesto kontekste.

Patys seniausi bibliotekoje saugomi albumai apie Vilnių – galimai Jono Kazimiero Vilčinskio (1806–1885) išleistas Thurwanerio daugiaspalvės litografijos „Jėzaus paveikslas Antakalnyje Vilniuje“ („Wizerunek P. Jezusa na Antokolu w Wilnie“; dokumentas datuotas 1849–1860 m.) ir „Aušros Vartų Švč. Mergelės Marija, Gailestingumo Motina“ („Wizerunek N. P. Ostrobramskiej i Wnętrza Kaplicy Ostrobramskiej“; dokumentas datuotas 1850–1860 m.). J. K. Vilčinskio „Vilniaus albumas“ neabejotinai yra vienas reikšmingiausių XIX a. dailės paveldo objektų.

Unikalus eksponatas – į vieną applanką susegtų dokumentų rinkinys „Album pamiątkowy P. Selingera“ (Vilnius, XIX a. vidurys – XX a. pr.), 1949 m. į Biblioteką patekęs su kolekcininko Liucijono Uzemblos (*Lucyan Uziębło*, 1864–1942) archyvu. Tai garsaus aktorius, dirbusio Lvivo, Varšuvos ir Vilniaus teatruose, Piotro Zelingerio (1824–1905) atminimų albumas, kurį savininkas komplektavo ir pildė ne vienerius metus.

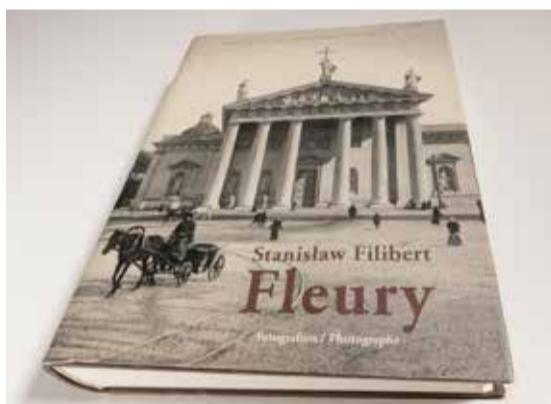
Lietuvių kalba seniausias Vilniaus vaizdų albumas yra prieš šimtą metų, švenčiant 600-ąsias Vilniaus įkūrimo metines, „Švyturio“ bendrovės Berlyne išspausdintas nedidelis albumas „Vilnius, 1323–1923“ su Kazio Binkio (1893–1942) ir Petro Tarulio (tikr. – Juozas Petrėnas, 1986–1980) istorine įžanga. Albume gausu iliustracijų, graviūrų, reproduktuotų iš Jano Brunono Bulhako (*Jan Brunon Bulhak*, 1876–1950) ir Stanislovo

„Vilnius, 1323–1923“. Istorijos apžvalgą parašė: K. Binkis ir P. Tarulis (Kaunas; Vilnius: „Švyturio“ bendrovės leidinys, 1923 m.)

Filiberto Fleury'io (*Stanisław Filibert Fleury*, 1858–1915) fotografijų, senų litografijų ir P. Smuglevičiaus piešinių. Tai – paminklas senajam Vilniui, kurio didžioji dalis jau sunaikinta.

Vilniaus nelaisvės metais iki Antrojo pasaulinio karo pasirodė keletas albumų lenkų kalba, abu – su Jano Bulhako darbais: 1924 m. Varšuvoje išleista knyga „Wilno“ ir 1927 m. Vilniuje išleistas fotoalbumas „Album Ostrobramskie“. Vilniui vaduoti sąjungos rūpesčiu buvo išleisti „Vilniaus vaizdų albumas“ (1925) ir „Vilniaus krašto vaizdų albumas“ (1934). Trumpos nepriklausomy-

Stanisław Filibert Fleury (1858–1915) fotografijos (albumas). Sudarytoja Jūratė Gudaitė. Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2007 m.)

bės metais (iki Antrojo pasaulinio karo) Kaune 1940 m. buvo išleisti albumai „Vilniaus meno paminklai“ (1939) ir Mikalojaus Vorobjovo „Vilniaus menas“ (1940). Pastarasis albumas, Vilniaus miesto 700-ųjų įkūrimo metinių proga, buvo išleistas trečią kartą.

Sovietinės okupacijos metu buvo leista nemažai albumų, kuriais siekta paslėpti laisvą ir didingą Vilnių, rodyti jį kitokį – tarybinį. Tačiau sunkiai sekėsi dirbtinai išstumti šimtmečių istoriją menančius mūrus, gatvių vingius. Ir sovietiniuose albumuose rasime

Mikalojus Vorobjovas „Vilniaus menas“ (3-iasis patais. leid. Vilnius: R. Paknio leidykla, 2023 m.)

Vladas Drėma „Dingęs Vilnius“ (Kaunas: Obuolys, 2021 m.)

Vilniaus simboliką patvirtinančių vaizdų: Gedimino pilies bokštą, Arkikatedrą baziliką ir varpinę, senamiesčio bažnyčias, gatvelių labirintus, kapines. Sovietinio albumo laikotarpiu iliustruoja 27 albumai, išleisti 1941–1990 m.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, imta gausiai bei pakartotinai leisti ir papildytus pažintinius, teminius, mokslo tiriamuosius albumus apie Vilnių. Albumų apie Vilnių galerijoje matome garsių XIX a. kūrėjų Jono Kazimiero Vilčinskio, Jano Brunono Bulhako bei XX ir XXI a. kūrėjų Mstislavo

Dobužinskio, Antano Sutkaus, Algimanto Kunčiaus, Mečislovo Sakalausko, Vlodo Drėmos, Rimanto Dichavičiaus, Antano Rimvydo Čaplinskio ir kt. darbus. Albumų vaizdai dėlioja Vilniaus portretą – koks gražus ir didingas šis unikalus miestas. Albumų puslapiuose randame miesto būties įrodymus, atskleidžiami miesto ir jo gyventojų likimai. Pamilę Vilnių ne tik vietiniai menininkai, bet ir įvairių tautybių dailininkai, svečiai jam skyrė savo kūrinius. Parodą lydi senieji Vilniaus atvirukai su Vilniaus vaizdais, liudijančiais gyvą įvairių laikotarpių istoriją. Parodą parengė dr. Birutė Railienė ir Rūta Kazlauskienė.

Lietuvos gyventojų tremties tragedija pristatyta Lenkijoje

Birželio 19 d. Lenkijoje, Balstogės Sibirio atminties muziejuje pristatyta lenkų kalba išleista Dalios Grinkevičiūtės atsiminimų knyga „Lietuviai prie Laptevų jūros“. Renginyje dalyvavo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius dr. Arūnas Bubnys, Tuskulėnų rimties parko memorialinio komplekso vedėja Dovilė Lauraitienė ir Bendrųjų reikalų skyriaus vedėjas Gintaras Žandaravičius. Ši knyga į lenkų kalbą išversta 2019 m. pabaigoje. Knygos vertėjas – dr. Kamilis Pecela – Krokuvos Jogailaičių universiteto absolventas, disertacijos apie Rapolą Mackonį autorius, literatūrologas, lietuvių literatūros vertėjas, poetas, publicistas, „Kultura Litwy“ svetainės redaktorius. Šaltinis: genocid.lt inform

Dalios Grinkevičiūtės knyga, išleista Lenkijoje

KLAIPĖDOJE

Atnaujintas Klaipėdos skulptūrų parkas - sovietmečiu sunaikintos senosios miesto kapinės

PRO MEMORIA

Prof. dr. Stasys Vėlyvis 1938 03 13 – 2023 06 26

Prof. dr. S. Vėlyvis, Mykolo Romerio universiteto (MRU) garbės daktaras, gimė 1938 m. kovo 13 d. Senojoje Varėnoje. Baigęs vidurinę mokyklą, 1957 m. įstojo į Vilniaus universiteto Teisės fakultetą. Dar būdamas studentu, 1960 m. pradėjo dirbti Vilniaus miesto tuometinio Tarybų rajono liaudies teismo posėdžių sekretoriumi. Vienerius metus (1961–1962) buvo Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Valstybės ir teisės teorijos ir istorijos katedros vyr. laborantu. 1962 m., baigęs teisės studijas, paskirtas Civilinės teisės ir proceso katedros asistentu, o nuo 1964 m. rugsėjo 1 d. – Civilinės teisės ir proceso katedros dėstytoju, vyr. dėstytoju. Vilniaus universiteto Teisės

fakultete parengė pirmuosius mokslo darbus ir sukauptė pedagoginės veiklos patirtį.

1965–1968 m. S. Vėlyvis studijavo Maskvos universiteto Teisės fakulteto aspirantūroje, ją baigė 1971 m. 1972 m. apgynė teisės mokslų kandidato disertaciją, kurioje nagrinėjo civilinio proceso problemas. Baigęs šias studijas aspirantūroje, grįžo į Teisės fakulteto Civilinės teisės ir proceso katedrą. 1974–1975 m. stažavosi Paryžiaus Sorbonos universitete. 1976 m. jam buvo suteiktas docento vardas. 1986–1987 m. ir 1989–1991 m. ėjo Civilinės teisės ir proceso katedros vedėjo pareigas. 1987–1988 m. dėstė Angoloje, Luandos universitete.

S. Vėlyvio teisininkų karta (doc. K. Lapinskas, doc. S. Stačiokas, prof. E. Palskys, prof. I. Nekrošius, doc. V. Nekrašas, vyr. dėst. S. Dvareckas, prof. A. Marcijonas, doc. A. Cirtautas, prof. P. Kūris, prof. V. Pavilonis, prof. M. Maksimaitis) tartum ženklo Vilniaus universiteto Teisės fakulteto pokarinio laikotarpio pabaigą ir naujo tarpsnio pradžią. Nors tuo metu buvo ribojama akademinė laisvė, galimybė laisvai ir atvirai plėtoti mokslinę diskusiją, buvo sukurta mokslui draudžiamų zonų sistema, o nuo aštuntojo dešimtmečio pradžios galima kalbėti apie pasiektą mokslinio darbo brandos

lygį. Neskelbiamose mokslinėse polemikose vis dažniau buvo peržengiamos tuometinės teorijoje nubrėžtos valstybės, teisės ir jų sąveikų sampratos ribos.

Nesuklysimė sakydami, kad S. Vėlyvio ir kitų jo kartos žmonių brendimui didelę įtaką darė tuo metu Teisės fakultete dar darbuojanti prieškarinės Lietuvos teisinės kultūros atstovai: prof. J. Žeruolis, doc. A. Žiurlys, doc. A. Klimka ir kiti. S. Vėlyvis, prisimindamas doc. A. Žiurly, teigia, kad „norint nešališkai ir politiškai neangažuotai įvertinti žmogaus darbus, jo kūrybą, būtina į jo asmenybę, jo mokslinį palikimą pažvelgti to meto, tos epochos, kurioje jis dirbo, kūrė, žmonių akimis“.

Nuo septintojo dešimtmečio pabaigos Vilniaus universiteto Teisės fakultete didėjo mokslininkų pedagogų skaičius, skaitytojų ėmė pasiekti teisinės problematikos monografijos, ėmė reikštis nauji pretendentai įgyti mokslų daktaro laipsnį, teisę studijuojančiam jaunimui buvo parengti originalūs teisinių disciplinų vadovėliai. Šiuose darbuose, atmetus tuščias ideologines deklaracijas ir citatas, surinkta faktinė medžiaga leidžia objektyviai išnagrinėti tikrąją buvusią socialinę, ekonominę, politinę ir teisinę Lietuvos visuomenės padėtį.

Nuo 1991 m. birželio 3 d. S. Vėlyvis dirbo Vyriausybės aparato privatizavimo skyriaus

vedėjo pavaduotoju, 1992–1996 m. buvo Lietuvos taupomojo banko Administracijos departamento vyriausiuoju juriskonsultu, 1996–1997 m. – AB „Turto bankas“ Teisės departamento direktoriumi, valdybos narys. Nuo 1997 iki 2002 m. – AB „Lietuvos žemės ūkio bankas“ valdybos narys, valdybos pirmininko pavaduotojas. 1992 m. vasario 12 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įsaku apdovanotas Sausio 13-osios atminimo medaliu.

Nuo 2002 m. Stasys Vėlyvis – MRU Teisės fakulteto Civilinio proceso katedros dėstytojas, profesorius. Nuo 2004 m. sausio 29 d. – Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos narys. Nuo 2005 m. – Pretendentų į teisėjus egzaminų komisijos narys, Notarų kvalifikacinių egzaminų komisijos narys. Paskelbė įvairių teisės mokslų darbų; yra kelių civilinės, civilinio proceso, romėnų teisės vadovėlių, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentarų autorius ir bendraautorius.

2006 m. birželio 14 d. S. Vėlyvis atliko habilitacijos procedūrą ir MRU rektoriaus įsakymu buvo paskirtas eiti profesoriaus pareigas. *Parengta pagal: Juozas Žilys „Prof. dr. Stasys Vėlyvis teisės mokslė ir teisinėje empirikoje“. Tęsinys – kitame numeryje* ■

Archeologė Rimutė Rimantienė 1920 10 25 – 2023 07 04

Habil. dr., archeologė
Rimutė Rimantienė

Eidama 103-iusius, mirė archeologė Rimutė Jablonskytė-Rimantienė. Būsimoji mokslininkė gimė 1920 m. spalio 25 d. Kaune, žymaus istoriko Konstantino Jablonskio ir matematikės Sofijos Landsbergytės-Jablonskienės šeimoje. 1930–1938 m. mokėsi Kauno „Aušros“ mergaičių gimnazijoje. 1938–1940 m. studijavo Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų

fakultete. 1941 m. studijas tęsė Vilniaus universitete. 1942 m. apgynė diplominį darbą „Stambieji titnaginiai dirbiniai ir kampinginės kultūros klausimas Lietuvoje“.

Dar studijuodama pradėjo dirbti Kauno M. K. Čiurlionio dailės muziejuje. 1942–1960 m. – M. K. Čiurlionio dailės muziejaus mokslinė bendradarbė, vėliau – vyriausioji fondų saugotoja, Archeologijos skyriaus

vedėja. 1945–1947 m. dėstė Kauno valstybiniame universitete. 1960–1999 m. – Lietuvos istorijos instituto archeologijos skyriaus vyriausioji mokslo darbuotoja. 1962 m. apgynė daktaro disertaciją „Pirmykštis Lietuvos teritorijos apgyvendinimas“. 1972–1977 m. dėstė Vilniaus universitete. Jai buvo suteiktas habilituotos mokslų daktarės laipsnis. „ML“ informacija ■

LIETUVOS MOKSLININKŲ SĄJUNGA
„Mokslo Lietuvos“ prenumerata

„Mokslo Lietuva“ yra akademinės bendruomenės laikraštis, leidžiamas nuo 1989 m. vasaros. Laikraščio leidėjas – Lietuvos mokslininkų sąjunga. Nuo 2022 m. sausio „Mokslo Lietuva“ leidžiama tik elektroniniu

variantu (PDF formatu), kuris siunčiamas į Jūsų nurodytą elektroninį paštą tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje. Per metus išleidžiami 22 numeriai – po du numerius per mėnesį, išskyrus rugpjūtį. Leidinio metinė prenumerata – **20 eurų**. Užsisakyti laikraštį galima nuo bet kurios dienos, nelaukiant einamųjų metų pradžios arba pabaigos. Sumokėję prenumeratos mokestį, nepamirškite pranešti redakcijai savo elektroninio pašto adresą, kuriuo pageidaujate gauti laikraštį. Mūsų

el. pašto adresas: mokslolietuva@gmail.com
Prenumeratos mokestis pervedamas į laikraščio leidėjo – UAB „Mokslininkų laikraštis“ – sąskaitą. Įmonės kodas – 123218653, atsiskaitomoji sąskaita – LT81 7300 0100 0242 3598, AB „Swedbank“. Nurodoma mokėjimo paskirtis – ML prenumerata. Į šią sąskaitą taip pat galima pervesti mokėjimą už laikraščio paslaugas: skelbimus, reklamą, užsakomuosius straipsnius.

Finansinę paramą, skirtą „Mokslo Lietuvai“ (metinę pajamų mokesčio dalį, aukas ir kt.) prašome pervesti Lietuvos mokslininkų sąjungai. **Įmonės kodas – 111959769, atsiskaitomoji sąskaita – LT70 7300 0100 0244 9695, AB „Swedbank“**. Lietuvos mokslininkų sąjunga ■

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Gintė Niauraitė
Dizaineris Vilius Zaveckas

Redakcinės kolegijos pirmininkas – Dalius Serafinas, nariai: Alvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Jonas Dautaras, Vygintas Gontis, Nelė Jurkėnaitė, Regina Kvašytė, Milena Seržantė, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Janina Valančiūtė, Raimundas Kaminskas, Algirdas Mikas Žemaitaitis
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com
Laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt
Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei nei visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169